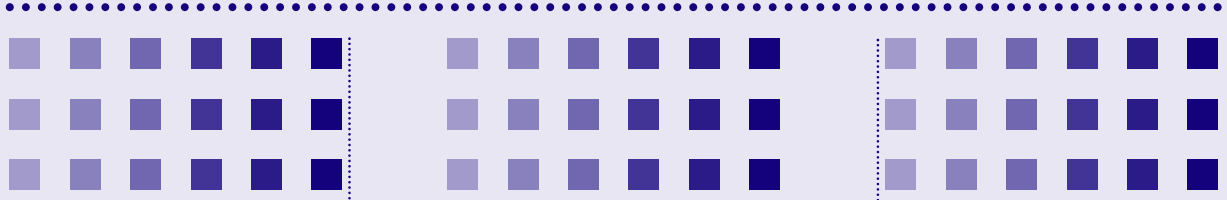

VATANDAŞ EĞİTİMİ
PROGRAMLARI ÜZERE
PARTNÖRLÜĞÜN TEŞVİĞİ
VE VATANDAŞ TOPLUMUNUN
GÜÇLENDİRİLMESİ

İRDELEME OLAYI

**VATANDAŞ EĞİTİMİ PROGRAMLARI
ÜZERE PARTNÖRLÜĞÜN TEŞVİĞİ
VE VATANDAŞ TOPLUMUNUN
GÜÇLENDİRİLMESİ**

İRDELEME OLAYI

Üsküp, 2004

KATOLİK YARDIMLAŞMA HİZMETLERİ (CRS)

VATANDAŞ EĞİTİMİ PROGRAMLARI ÜZERE
PARTNÖRLÜĞÜN TEŞVİĞİ VE VATANDAŞ
TOPLUMUNUN GÜÇLENDİRİLMESİ
- İrdeleme Olayı-

Tertipçi:
Golubina GEORGIEVSKA

Redaktör:
d-r Mariya TAŞEVA

Bu proje, Amerikan Uluslararası Gelişme Ajansı (USAİD) ve Katolik Yardımışma Hizmetleri (CRS) tarafından desteklenmiştir.

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

371.214.112:342.7(497.7)(082)
37.035(497.7)(082)

Vatandaş eğitimi programları üzere partnörlüğün teşviği ve vatandaş toplumunun güçlendirilmesi: İrdeleme olayı / [Tertipçi: Golubina Georgievska; redaktör: Mariya Taşeva]. - üsküp: Katolik yardımışma hizmetleri (CRS), 2004. - 59 стр.: илустр.; 29 см

ISBN 9989-2372-1-2

1. Ѓеорѓиевска, Голубина 2. Ташева, Марија
а) Граѓанско образование - Основно воспитание и образование -
Имплементација - Македонија
COBISS.MK-ID 59936010

KISALTMALAR

EGB	Eğitimi Geliştirme Bürosu
MVEM	Makedonya Vatandaş Eğitimi Merkezi
EBB	Eğitim ve Bilim Bakanlığı
HD	Hkmet Dışı rgt
İ. O.	İlkokul
UNESKO	Birleřmiř Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür rgt
USAİD	Amerikan Uluslararası Gelişme Ajansı
KYH	Katolik Yardımlaşma Hizmetleri
İVK	İnsani Vatandaş Kuruluşu
RGİK	Romların Gönüllü İnsancıl Kuruluşu

ÖNSÖZ

Toplumumuz dönüşüm safhasındadır. Bundadır ki kaybolan zamanı, ekonomik, eğitim, sağlık ve teknoloji denen süreçlerin hızlandırılmasıyla telafi etmek istemektedir. Hem de vatandaşların etkin katılışlarıyla bu gelişme süreçlerinin hızlandırılması amaçlanmaktadır. Tüm bunlar, demokratik ülkeler ailesine dahil edilip katılma imkanları sağlamaktadır.

İnanıyorum ki, eğitim sistemiyle bağlı bulunan biyeler, barış, insan hakları ile çocuk, gençler ve yaşlılar demokrasi yolunda eğitilmek amacına yönelik hamlelerin gerçekleştirilmesi yolunda beraberce hareket etmeliyiz. İnsani varlıkların savunulmasını, barış, insan hakları, karşılıklı güven ve demokrasi uğruna saygınlık duyacak öğrenci kişiliği yaratmak için yardımcı olabilecek ve o ilke ve yöntemlerini içerecek bir öğrenim uğruna katkılarımızı yoğunlaştırmalıyız.

Başkalarına karşı saygılı olmak, dayanış Makedonya, hoşgörülü ve anlayışlı olma yönünde eğitim sürecinde UNESCO'nun öncel başkanı Federiko Mayorun: "Çocukları, zorbalığı nasıl önlemelerini, çatışmalar sorununu nasıl barışçıl yollarla çözebileceklerini, altruizm ruhunda saydamlığı, kendine güvenin artmasını, beraberliği ve başkalarını saygınlama yolunda eğitmeliyiz" görüşünü içeren sözlerini hatırlamaktayız.

Sakin ve barışçıl geleceğin, vatandaşların hergünkü etkinliklerine bağlı olduğunu tüm sorumluluğumla iddia etmekteyim. Bunu gerçek olarak kabullendiğimiz takdirde, o zaman kuşkusuzdur ki, "Vatandaş Eğitimi" içeriksel programlarının, vatandaşlık bilincinin, hoşgörünün, okullarımızdaki hak ve adalet anlayışının, evlerimizde ve herşeyden çok görüş ile yüreklerimizdeki insancıl görüşlerin olumlu yönde geliştirilme kaynaklarından önemli olanlarını temsil ettiği kanısı benimsenmiş olacaktır.

Makedonya Cumhuriyeti'nde, vatandaş eğitim henüz özel ders haline getirilip okutulma aşamasına erişmemiştir. Sadece pratik uygulama ile interdisipliner özelliklidir. Birinci ile dördüncü sınıfları kapsayan birinci kademe eğitiminde çocuğun temel haklarına ve onun sosyalleştirilmesinin, işbirliği anlayışlarıyla yatkınlığı, hoşgörülü olma ve karşılıklı güven yaratma eğitimine yönelik teşviki ile ilgili daha kimi içeriklerin geliştirilmesiyle aktarılmasına dikkat edilmektedir. Bunlar, özellikle I.- IV. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

İlkokulun ikinci kademe eğitimin V ve VI. sınıflarında öğrencilerin yaşına uygun olmak üzere, kendilerini ilgilendiren ve yaşamlarıyla bağlantılı olan yerel birlikler ile ilgili kimi sorunların çözümü, belirlenmesi konusunda proje faaliyetleri yapılmaktadır.

İlkokul eğitimin VII.ve VIII. sınıflarında Vatandaş Kültürü derisi okutulmaktadır. Bu dersin başlıca amacı, sivil yaşamda etkin rol üstlenecek, katkısını esirgemeyecek yani sivil toplumun yaratılmasında görev üstlenecek kişilikli insanların yetiştirilmesidir.

1996 ile 2004 yıllarını kapsayan dönem içinde ilköğretimdeki durumları düzenleyen ilköğretim yasası, Ders plan ile programlarında değişiklikler yapılmıştır. Onlarla kapsanan diğer yenilikçi ve yaratıcı yöntem ile ilkeler yanısıra öğrencilerde demokratik, açıklık, hoşgörü ve karşılıklı güven yaratacak sivil toplum özellikli bilinçelenmenin sağlanmasına yönelik eğitim esas ilkeleri de kapsamış bulunmaktadır. Makedonya Cumhuriyeti ilköğretiminde ilk kez 1998 yılında proje olarak sözü edilen ilkelerin daha ayan somutlaştırılmış sivil toplum öğrenim program ile içerikleri uygulanmasına başlanılmıştır. Bu poje, Katolik Yardımlaşma Hizmetleri ile USAID tarafınca desteklenmiştir.

Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Eğitimi Eliştirme Bürosu, sivil toplum öğrenimi uygulayıcısı mentor ile öğretmenler arasındaki ortaklaşa işbirliği ile yardımlaşma sonucunda, sözü edilen program ders olarak ve ders plan ile programlarında kendinin hak ettiği yerini almasını dilemekteyim. Dolayısıyla okulların eğitim ile öğrenim alanlarının uygulanmasında sözü edilen yardımlaşma ve işbirliği sonucu olarak örgütlü bir biçimde yerini almasının yararlı olacağına inandığımı belirtmekteyim.

Kâmil Celadini

Eğitimi Geliştirme Bürosu
Müdürü

GİRİŞ

Avrupa ülkelerindeki eğitiminde uzun yıllar, vatandaş eğitimi önemli yer alıp önemli dokuyu oluşturmaktadır. Yıllar önce, Makedonya Cumhuriyeti'ndeki öğrenim ile eğitim sisteminin reformları kapsamındaki temel ilke ile eğitim siyasetine uygun bir hareket olarak görülmektedir. Eğitim siyasetinin oluşmasında söz sahibi olan öznelerin aynı görüşü paylaştıkları da bilinmektedir. Makedonya Cumhuriyeti'nde öğrenim ile eğitim sisteminin reformuyla ilgili en önemli amaçlarına uygun bir sivil toplum amaçları olduğu ve ikisinin tamamlayıcı olarak örtüştüğü bilinmektedir. Onun öğrenim ile eğitim fonksiyonuyla işlevi sade ve töresel sorumluluk taşıyıp bilinçli vatandaş yetiştirmektir. Daha geniş anlamda dünya ülkeleri topluluğu dahilinde olduğu gibi demokratik toplum içinde etkin yaşam ve faalzet "çalışma" gösterebilecek kişilikli insanların yetiştirilmesi asıl amaç bilinmektedir.

Makedonya Cumhuriyeti'nde vatandaş eğitiminin uygulamalı başlangıcı Nisan 1998 yılına rastlamaktadır. Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile Eğitimi Geliştirme Bürosu ve Katolik Yardımlaşma Hizmetleri "CRS" arasında imzalanan bir anlaşmayla başlamıştır. Bu anlaşma Amerikan Uluslararası Yardımlaşma Kuruluşu'nun "USAID" destek ve katkılarıyla gerçekleşmiştir.

Başlangıç döneminde sayısı çok vatandaş eğitimi içerikli ders programı incelenmiştir. Metodik, didaktik ile kültürel özellikler dikkate alınarak "Demokrasi Esasları" ve "Biz Halk... Vatandaş Projesi" programlarının program kapsamına alınması kararı verildi.

"Demokrasi Esasları"nın temel amacı öğrencilerde, demokratik davranış esas ilkelerini öğrencilerin bilgisine ve uygulama becerisine katmaktır. Bu işvelik özünde yetki, adalet, mahremiyet, sorumluluk ile özel yaşamdan oluşan dört önemli kensepsiyonun dahil edilmesi amaçlanmıştır.

İçlerine dahil olanağı yaratan tüm derslerin gerçekleştirilmesi bakımından interdisipliner bir programı oluşturmaktadır. Bu programın gerçekleştirilmesi anaokul çağındaki çocukları ve I. - IV sınıf öğrencilerini kapsamına dahil edilmiştir.

"Biz Halk... Vatandaş Projesi" programının temel amacı ise öğrencilerde kendi yaşam ortamları etrafındaki sorunların çözmüne ilgi uyandırmakla birlikte, on-

ların bizzat kendi yaşam ortamlarındaki olup bitenler konusunda etkin katılımcı olma bilincinin kökleştirilmesinin teşviğidir. Aslında onların söz konusu bilince sahip olmaları ve etkin özne konumlarının olurluluğu ile imkânlarının varlığı bilinine varmalarını gerekliliği en önemli amaçtır. Sorunların çözümündeki katkılarıyla, iktidar kuruluşlarının çalışmaları, faaliyetlerinin, hizmetlerinin uygulanıp uygulanmayışıyla yakından tanıtılmaları temel amaçlardan biridir. Dolayısıyla gelecekteki iktidar yönetimine katılım ve katkı sunabilme yetkinliğini öğrenmeleriyle kamu siyasi özne haline gelmeleri öğretilmelidir. Bu program, V. ile VI. sınıf öğrencilerine ait olup, içeriğinin gerçekleşmesi sınıf derslerindedir.

Proje etkinliklerinin öğrencilerin yaşına göre uyumlaştırılmışlığı yapıldığına göre, “Biz Halk... Vatandaş Projesi” programı öğrenim sürecinin her safhasında gerçekleştirilebilir.

Program uygulaması dört aşamada yapılabilir: yakın yaşam etrafındaki sorunların belirlenip tanımının yapılması, saptanıp seçilen sorunla ilgili gereken verilerin toplanması, portfolyonun yapılması, yapılan portfolyonun takdim edilmesi ve öğrenilmişliğe değinmek. Bu programa V. ile VI. sınıf öğrencileri dahil edilip kapsamıştır.

Programların başarıyla uygulanması için, okulöncesi - anaokul öğrencileriyle çalışan tüm öğretmenler, I. - IV öğretmenleri ile V. ve VI. sınıf öğretmenleri olanlar pratik çalışmalara Makedonya'daki tüm okulöncesi kuruluşlarla ilköğretim okullarında çalışan öğretmen ile öğretmenler için pratik uygulama alıştıması düzenlenerek gerçekleştirilmiştir.

Değerlendirme bölümünün EGB ve CRS kuruluşlarının örgütledikleri ve gerçekleştirdikleri vatandaş eğitimiyle ilgili oturtulan standartlar önemli bir sonuç olarak partnörlüğün tüm düzeylerinde görülmüştür.

Altı yıllık uygulama dönemi içinde vatandaş eğitimi içindeki sayısı çok partnörlükler her aşamadaki öğrenim süreçlerinde oldukça önemli destek ve katkı sundular: okulöncesinde, ilkökul eğitiminde, orta ile yüksek eğitimde bu olumlu katkılar hissedilmiştir.

Bu olay irdelemeleri, öğretimdeki vatandaş eğitimi programlarının uygulanmasına uygulamalı görgüler sunarak ve etkilerde bulunmuştur. “Küçük toplum” diye bilinen okullarda genel olarak, öğrencilerde, öğretmenlerde, ebeveynlerde okul müdürlerinde sözü edilen görgü edinme ile etkilenmeler yararlı olmuştur.

Yapılan irdelemede genel olarak şu iki ana konu kapsanarak yer almıştır:

- 1 Vatandaş eğitimi programları aracılığıyla sivil toplumların güçlendirilmesi;
- 1 Eğitimin geliştirilmesini sağlayacak partnörlüklerin desteklenip teşvik edilmesi.

Golubina Georgievska
EGB Vatandaş Eğitimi
Çalışma Gurubu Yöneticisi

KONU:

VATANDAŞ EĞİTİMİ PROGRAMLARI ARACILIĞIYLA SİVİL TOPLUMLARIN GÜÇLENDİRİLMESİ

VATANDAŞ EĞİTİMİ PROGRAMLARI ÖĞRENCİLERDEKİ DEĞİŞİMİ ETKİLİYOR

Vatandaş eğitimi programların gereksinimi

Makedonya Cumhuriyeti'nin 1991 yılında bağımsızlığına kavuşmasıyla eğitimle ilgili yeni olanak ile teşvikler yaratılmıştır. Öğretim sürecinin demokratlaştırılması sürecinde, onun dünya ve Avrupa standartlarıyla ve mevzuatlarıyla kurallarıyla uyumlaştırılması, çağdaştırılması için yaratılmış olanaklar oldukça yararlıdır. Sözü edilen kural ve standartlar, bireylere ve o çerçeve dahilinde bilgi kalitesine, öğrenim unsurlarına başlıca önem verip ön planda tuttuğu da bilinmektedir.

Belirgin bir değerler sisteminin geçerli olduğu eski bir ekonomik, siyasi ile toplumsal yaşam düzeninin terk edildiği koşullarda yeni ve eğitim sisteminde değerli değişiklikler yaratacak, bireysel, ailevi ve sivil vatandaşlığa yararlı sorumluluklar üstlenebilecek kişinin yetiştirilmesini sağlayacak sistemin oluşturulması gereği duyulmuştur.

Vatandaş eğitimi amaçlarının temin edileceği programların yaratılması gereği duyulmaktaydı.

Makedonya'da hazırlanan Vatandaş Eğitimi programları

Makedonya'da hazırlanan vatandaş eğitim programları "Demokrasi Esasları" ile "Biz Halk... Vatandaş Projesi" programlarının uygulanarak gerçekleştirilmesi VII. ve VIII. sınıf öğrencilerinin de okuyacağı vatandaş eğitim programlarının hazırlanması gereğini de ortaya attılar. Bu programların hazırlanması için birçok dünya ve Avrupa ülkelerinin vatandaş eğitim programlarının incelenmesinden elde edilen sonuçlara göre yapılmasını gerektirmiştir.

Mesleki orta okullardaki eğitimle ilgili de vatandaş eğitimine ait programlar hazırlanmıştır. Dolayısıyla, Manastır Öğretmen Fakültesi'nin son dördüncü sınıfında öğrenim gören irdemenlere ders olarak verilen Temel demokrasi metodu dersi programı hazırlanarak yapılmıştır.

Okulöncesi kuruluşlarında demokratik kişiliklerin yaratılmasında "Demokrasi Esasları" programının etkisi

Okulöncesi çağındaki çocuklar okuma görgüsünün en büyüğü, en önemlisini kendi ailesinde ve yerel toplulukta elde etmektedir. Bilindiği gibi, çocukların görgü düzeyinin yaygınlaşıp genişlemesiyle geliştirilmesinde en önemli katkıyı okulöncesi eğitim sürecindeki kuruluşlar sunmaktadır.

“Demokrasi Esasları” programıyla neler elde edilir?

Sözü edilen dört konseptine ait olan hikâyelerin okutulup öğretilmesi, hikâyelerin anlatılması, rol üstlenerek oyun oynanması, simülasyon ile dramatisasyon gibileri ile öğrencilerde başkalarına karşı güven duygusu, özgüven ile sosyal, aydınal ile yaratıcılık becerisi yaratılmaktadır. Onlar büyüdükçe etraftaki insanların farklı oluşlarına, çevrelerine karşı saygılı olmalarına, evlerindeki sorumluluklarına ve görevlerine karşı saygılı davranmalarına, yuva ile anaokuldaki yükümlülüklerine saygılı olmayı da öğrenmektedirler. Ya da davranış, çevre temizliği, özel hayatın saygın kuralları hakkındaki görüşlerinin ne olduğu gibileri konusunda fikir ve bilgi sahibi olmaktadırlar.

“Demokrasi Esasları” programının ilköğretim okullarının I. - IV. sınıflarında demokratik kişilikli şahısların oluşmasındaki etkisi

Okullar, öğrencilerin, çocukların aile içinde ve okulöncesi öğrenim ile eğitiminde edindikleri görgüleri genişletmektedir. İlkokullarda doğrusu I. - IV. sınıflarda, “Demokrasi Esasları” programıyla vatandaş eğitimiyle ilgili olan sonuçların bilgi olarak geliştirilmesi konusundaki olanakları arzeden dörtlü düzey ve dörtlü konseptlerin uygulanıp öğretilmesini sağlamaktadır. Öğrencilerin, çocukların, eski kuralların kendi ortamlarında değiştirilmesinde okudukları sınıftaki kararların alınmasında, okul sınıflarında ve ailelerindeki etkinliklerin yapılması konusunda yardımcı olmalarının önemini anlayabilmelerinde, ders çalışmalarındaki sorumluluklarının, karşıt görüşlerin saygılanması ve kendi görüş sahibi olmanın, kendi görüşünü seçebilme hakkı “oylamakla sınıf birliğinin başkanını seçmek” gibi hakla yükümlülük mantığının bilinçle birlikte kavranması sağlanmaktadır.

Örnek:

Üsküp, “Dimo Hacı Dimov” ilköğretim okulu öğrencileri, adalet, mahremiyet, sorumluluk, yetki ile özel hayat konseptlerinin onaylanması sonucu olarak sınıflarında küçük oysa oldukça önemli değişikliklerin farkına varmışlardır.

Kız öğrenciler, sınıf arkadaşları erkek öğrencilerin uygunsuz davranışlarından daha az şikâyetçi olmaktadırlar. Öğrencilerin daha sıralı okula gelmeleri yani namevcudiyetlerinin hele mazeretsiz olanlarının azaldığı görüşmüştür. Dersler zili çalar çalmaz hemen başlanmaktadır. Tüm sınıf öğrencileri yerlerini zamanında almaktadır. Sınıftaki temizlik “hijiyen” gereken düzeydedir. Kalem ile kalemtraş gibilerinin kaybolma şikâyetleri ortadan kalkmıştır. Sınıfın en utangaç öğrencisi bile oyunlarda rol üstlenir, görev gibilerini yapmaktan çekinmez. Çocuklar kendi edimimleri ve bilgileriyle gurur duymaktadır. Aynı zamanda, öğretmen ile okul müdürü de gelişmelerden memnundur. Onlar diğer öğrencilere örnek konumdadır.

Örnek:**Üsküp “Vlado Tasevski” okulu öğrencileri neler yaptı?**

Okulun vatandaş eğitimi takımıyla işbirliği yaparak IV-a sınıfı öğrencileri gazetecilik seksiyon üyeleri, tanınmış bir gazeteciye davet ederek, günlük gazetelerin birinde yayınlanmış bir makale üzerine öğrencilerle konuşup fikir teatisinde bulunmayı yeğlemişlerdir. Öğrenciler, makalede konu olarak işlenen sorunun nasıl ele alındığı, nasıl tutum saptadığını, nasıl mesaj oluşturduğunu merak ederek sorular sordular gazeteciye. Sohbetin bitiminden sonra, öğrencilere başka makaleler seçme görevi verildi. O makaleleri okuduktan sonra kendileri makale yazmaları görevini de üstlendiler.

Öğrenciler neleri öğrendi?

Onlar bir insanı ilgilendiren sorun hakkında farklı görüşlerin olabileceğini, sorunu farklı yorumlayabilme olanaklarını, eleştirel yaklaşımların mümkün olabileceğini, kendi görüşlerinin olabileceğini, şahsi tutum sahibi imkanlarını ve gerçeklerin farkına varma olanaklarını öğrendiler.

Bayan öğretmenleri neler öğrendi?

Okutulan belirgin dersler arasında karşılıklı irtibat kurup fikir üretmek “interaksiyon” uygulama imkanlarının varlığını, vatandaş eğitimi programlarıyla saptanan amaçların da buna dahil olup diğer derslerle örtüştüğü konusunda bilgi sahibi olmayı öğrendi.

“Biz Halk... Vatandaş Projesi” programının demokrat kişilikli şahsiyetlerin yaratılmasındaki etkisi

Yerel ortamlardaki yaşam konu ve koşullarıyla yüzleşen on yaşlarındaki çocuklar bu yeniliklerden oluşan yepyeni derslerin çokluğundan bezginleşmeyerek vatandaş eğitiminin yenilik önemini benimsemektedir. Devamlı eğitimde karşılaştıkları konuların çoğunun “kimi belirgin sorunların çözümü, kararların alınması, tutum ve görüşlerin saptanması” daha büyük önem taşıdığı, çağdaş konuların anlaşılması ve karar alma süreçlerinin daha çok bilgi sahibi olmalarını gerektirmektedir. Belirgin, sorunların saptanması, çözümü, ilgili verilerin toplanması ve incelenmesi, raporların yapılması, kendi emeğinin ve davranışları gibilerinin değerlendirilmesinin gerektirdiği sayısı çok becerilerle yetkinliklerin bilgi kavramı, anlayış ve bilgiler toplamıyla bütünleştirilmesini öğrencilerin bilmesi gerekir.

“Biz Halk... Vatandaş Projesi” programının uygulanması belirgin okullardaki havanın ve demokrasinin gelişmesi konusunda oldukça iyi sonuçların elde edilmesini sağladı. Okulların faaliyet havasında çok önemli, olumlu değişikliklerin hissedildiğini okul öğretmen ile

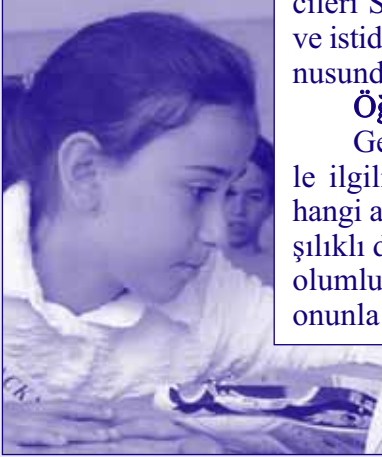
müdürleri söylüyor. İlköğretim okullarının kimilerinde okul birliklerinin bulunduğu, bazılarında ise okul çocuk parlamentosu “meclisi” olduğundan dolayı onların devlet çocuk parlamentosuna üye olarak seçip gönderdikleri delegeleri de mevcuttur.

Örnek:

Üsküp, Radişan semtindeki “Atso Şopov” ilköğretim okulunun V. sınıfı öğrencileri, Ulaştırma bakanlığından bir yetkiliyi, uzman kişiyi aralarına davet ettiler. Tuttukları ders gerçek yaşamdan bir olayın temsili konusunu ele almışlar. Bir aile reisi olan baba trafik kazası geçirmiş ve çalışma gücünü yitirmiş. Ailes maddi ve diğer zorluklarla karşılaşmaya başlamış. Öğrencilerin bu durum ile sorun karşısında nelerin yapılması gerektiğini düşünüp çözüm üretmeleri gerekmiş. Doğrusu o ailenin neler yapması gerektiğini bulup tavsiye etmiş. Nelerin yapılması, hangi kuruluş ile iş örgütüne, şirkete baş vurmaları, nasıl yazı yazmaları ya da nasıl matbu formlar doldurmaları gibilerinin gerektiğini düşünüp fikir üretmişler ve hepsi katkılarını esirgememişler. Daha sonraları sınıf temsilcileri Sosyal Yardımlaşma Kurumu temsilcileriyle olduğu gibi iş ve istidam sunan daha bazı şirket yetkilileriyle sorunun çözümü konusunda danışa ve konuşmalarda, görüşmelerde bulunmuşlardır.

Öğrenciler neleri öğrendiler?

Gerçek hayati sorunun seçimini yapmayı, sorunun çözümüne ilgili yol ile yöntemlerin bulunmasını, kim, nasıl ve nelerle, hangi araçlarla yardım ve katkıda bulunabileceğini öğrendiler. Karşılıklı destek ile yardımlaşma, işbirliği yapıp birbirine destek olup olumlu enerji yaratma durumlarının yaşanmasını “sinerjiyi” ve onunla ilgili daha bazı şeyleri öğrendiler.

Lilyana Gorgioska,
Eğitimi Geliştirme Bürosu
Üsküp

KUMANOVA YÖRESİNDE SİVİL TOPLUM ÖĞRENİMİ UYGULAYIP GERÇEKLEŞTİREN İLKÖĞRETİM OKULLARI ÖĞRETMENLERİNİN GÖRGÜLERİ

Okullarda, 1999 - 2000 yılında vatandaş eğitiminin uygulanmasına başlandığından günümüze kadar sayısı çok dersler gözlemlenmiştir. Birçok tartışmalar düzenlenmiş, öğretmenlerle kişisel ve grup halinde ilgili temaslar yapılmıştır. Tüm bunların temel amacı amaçların neler olduğu ve ne kadar gerçekleştirildiğini öğrenmekle ilgili intibalar, sonuçlar ve öğretmenlerin görüşlerinin öğrenilmesi olmuştur. Dolayısıyla vatandaş eğitimi programının gerçekleştirilmesine ilişkin elde edilenlerin yararlılık derecesini öğrenmek amacı hep güdülmüştür.

Elde edilen tüm görgülerin incelenmesinden, hemen hemen öğretmenlerin hepsi, genelde aşağıdaki tutumlar konusundaki saptamalarla hemfikir olmuştur:

- *Vatandaş eğitimiyle ilgili yapılan tüm tatbikatlarla uygulamalar aracılığıyla öğrenciler demokratik değerlerin elde edilmesi için en gerekli edinimleri yaşamları boyunca birşeyler öğrenmeye alışırlar.*
- *Olumlu değişikliklerin yapılmasını teşvik etmekte kendilerini etkileyerek başkalarının yardımıyla bulunma konusunda kişisel bilinçlenme ve yetkinlik sahibi olma yönünde vatandaş eğitiminin yardımlarının büyüklüğünü anlamak.*

Vatandaş eğitimi programları uygulayan bazı öğretmenlerin kişisel görgüleriyle ilgili verdikleri bazı ifade örnekleri şunlardır:

III. sınıf öğretmeni:

Vatandaş eğitimi seminerinin bitiminden kısa bir süre sonra şimdiye kadarki kendi çalışmalarımın utanç duyduğum. Herşeyden çok benim bizzat kendimce saygınlık ders verişlerimden, küçümseyici kurallar kullanışımın, özel hayata karşı saygısızlığımdan, dayak gibi güç kullanışımın hep utanç duyduğum.

Değişikliklerle ilgili düşündüğümde, yeni öğretim yılının daha ilk gününden başlamak üzere, benim bizzat öğrencilerle çalışmalarımda temelli değişiklikler yapmamı ve bilinen dört esas konsepti uygulamayı kararlaştırdım. Derste adalet, yetki, mahremiyet ve sorumluluk gibi dört esas ilkenin uygulanarak öğrencilerde ders süresince demokratik becerilerin işlevliğini oturtup onlardan yararlanmayı kesinlikle yeğledim. Programlar hissedilmeye başladı. Derslerin usançlığı ile tek düzelik konumunu bertaraf ettim. Çocuklar benim girişimlerimle önerilerimi memnuniyetle kabul edip onaylamağa başladı.

Öğrencilerin özbilincinin artışı, daha büyük sorumluluk ve yeni bilgi edinim duygularının çoğalması gerçekte sivil toplum öğrenimi-

nin olumlu edinim sonuçlarıdır. Kendilerine ya da başkalarına yardımcı olabilme konumunda bulunmalarına ilişkin duygularının varlığından basit ama somut eylemden daha önemli olduğu görülmüştür. Onların demokratik süreçlere katılımları artış göstermektedir. Çünkü onlat bildiklerini eyleme dönüştürmeyi öğrenmişlerdir. Onların, topluma karşı daha saygın ve daha işbirliği yanlısı olarak yaşamalarına başlandığı izlenimi duyulmaktadır. Şimdi artık hem kendilerini hem de başkalarını toplumun daha değerli fertleri görmeye başlamışlardır. Çünkü, onların görüşlerini, girişim ve fikirlerini bazı kimseler takdir edip onaylamıştır. Görüş ile düşüncelerine karşı saygılı davrananların olduğundan dolayı onların özgüveni artmıştır.

■ Dört yıl demokrasi uyguladıktan sonra öğretmen:

Şimdiye kadarki çalışmalarımı ilgili “vatandaş eğitimiyle ilgili düzenlenen seminerlere kadar” şu sonuca vardır: yapmak zorunda kaldığım sadece derslerle ilgili hazır planla gelip ve dersi nasıl verip yöneteceğim sadece bana bağlıydı. Hangi yöntemleri kullanacağım, hangi yönergeleri seçeceğim, öğrencileri nasıl teşvik ederek denetimini yapacağım sadece bana bağlıydı.

Genelde sadece kendi kendimi dinlemekte ve öğrencilerin suskunluğunu takip etmekteydim. Bu durum hem benim için hem de öğrenciler için usançtı.

Anladım ki öğrencilere sadece dinlemelerini öğrettiriz. Kendi görüşlerini dile getirmelerini onlardan talep etmeyiz. Başkalarının görüşlerine saygılı olmalarını, eleştirel davranmalarını, sorunlara eleştirel yaklaşmalarını, sınıf dahilinde ve dışındaki olup biten sorulara yaklaşarak çözüm üretmelerini talep etmemekteyiz. Ben her şeyi bilirmiş gibi davranırdım.

Öğrencileri ise hiçbir şey bilmezmiş gibiydi. Benim derste uyguladığım yöntem demokratik düşünce ile görüşler değerlerine ters davranışa sürüklerdi. Öğrencilerimin daha becerikli ve yaşam koşullarını uyum sağlamalarında daha iyi eğitmek için daha bazı yararlı şeyler yapabileceğim inancına vardım. Öğrenimde demokrasinin uygulanabilmesi için herşeyden önce onun pratikte uygulanması ve işlevlik kazanması gerektiğine inandım.

Bekleme ve erteleme zamanı artık yoktur. Çünkü demokrasinin öğrenilip yararlı kullanılmasının uzun bir öğrenme süreci olduğuna da inandım. Öğrencilerin bu eğitim ve uygulamanın dışında bırakılması, onların kişisel olgunlaşmasının geciktirilmesi anlamına gelmekteydi.

Meslekdaşarımla yaptığım konuşma ve görüşmelerden, yayın basın araçlarını takibimden ve diğer etrafımda gelişen olayları izlediğimden, vatandaş eğitimi programlarını tekrar tekrar dönüp gözden geçirerek beni yoran kimi sorunların cevabını bulmaya başladım.

Örneğin, Demokrasi nedir?

Evet, öğrencileri yalnızken, evdeyken, gurup halindeyken, okulda ya da kamu iletişimdeyken nasıl davranılması gerektiğini öğretmeliydim!

Demokratik sınıf yaratma kararı aldım. Benim yeni usul çalışma yaklaşımlarımda fikirler öncü olmaktadır: topluluk ve ortaklaşa karar alma.

İşbirliği yapıp karar alma ve sorunların çözümünde bireysel ve grup halinde kararlaştırmak.

Böylece davranış kurallarını ve çalışma yönetmeliklerini beraber saptamaya başladık.

Çalışma içeriklerini çok zor değiştirebileceğimizi kendilerine anlattım. Oysa, bunun karşılığında, çalışma yöntemleri ile tekniğini, çalışma hızını, ev ödevi ile diğer alıştırmaların temposunu “hızını” da seçebildiğimizi bir güzel anlattım.

Dersin amaçlarının neler olduğunu açıkça söyledim. Daima, işbirliğinin önemi ve ortaklaşa çalışmaların önceliklerini vurguladım. İnsanları saymanın, onlara karşı saygın davranmanın görüşlerini saygılamamanın ve kendi eğitiminden kendinin sorumlu olmanın ne denli önemli olduğunu kendilerine izah ettim. Gülmeyi de eğlenmeyi de öğrendik. Amacım öğrencilerin aralarında tanışmasını sağlamaktı. Bu konuda yardımcı oldum. Farklı öncelikli, gereksinim ve değerler sahibi olan kişileri yakınlaştırmaktı. Çoğu zaman dersleri karşılıklı tanışma ve beraberliklerin önceliklerini içeren alıştırmalarla başlatıyorum. “Ben kimim”, “Sevdiğim oyuncak ve yemek”, “Beraber daha güçlüyüz” ”Gazete ile kartondan kule yapmak” ”Etkin ve edilgen “Pasif dinlemek”, ”Ben şuyum” ve başka.

“Sır kumbarası” da uygulamaya koyduk. Her gün şahsi sorun ile mesajlar yazıp kutuya koyarız. Kutu her gün açılırdı ve yazılı pusulalar okunurdu. Öğrenciler hepsinin aynı ya da benzer sorunlarının olduğu kanısına varırdı. Böylece beraberlik ruhu daha da güçlenirdi.

■ Gurup çalışma modelinden görgülü bir öğretmenin tecrübesi:

Çocukların uyunca bir zaman gözlenmesi ve tanınması konusunda çoğu zaman şu rollerle topluca beraber gurup halinde çalışma yöntemini uygulardım.

Gözlemci	Katılımcı	Yardımcı
1. Başkalarını gözetleyip dinliyor. 2. Yapılması gereken iş konusunda düşünüyor	1. Başkalarını gözetleyip dinliyor 2. Yapılması gereken iş konusunda düşünüyor. 3. Fikir verir. 4. Soru sorar. 5. Soruları cevaplar. 6. Diğerleriyle uyum içinde çalışır.	1. Başkalarını gözetleyip dinliyor. 2. Yapılması gereken iş konusunda düşünüyor. 3. Fikir verir. 4. Soru sorar. 5. Soruları cevaplar. 6. Diğerleriyle uyum içinde çalışır. 7. Ebeveynleri de katar. 8. İşleri kontrol altında tutar. 9. Herkes sorunla ilgilenip çalışır. 10. Diğerlerini teşvik ederek över.

Son zamanlarda, öğrenciler aralarında tanışarak, gurupları kendileri kurmaya başladı ve sorunun ödevin, özelliğine ve kendilerinin ilgi alanına göre gurup kurmayı başarırlar.

Öğrencilerin serbest ifadelerinin, konuşmalarının teşviki

“Çoğu zaman öğrencilerin iç şarkı söyleme gereksinimlerini kullanmaktaydım. Horon tepme ve rol üstlenip oynamalarında da aynı yöntemi uygulardım. Çocuklar şarkı söylerken, oyun oynarken veya horon teperken onlar en doğal olarak ortama mesaj göndermektedir. Ortamı tanır ve yaşar. Bu durum onların sosyalleşmesini, arkadaşlıklarının ve dayanışmanın geliştirilmesine yol açar”.

Beyin fırtınası tekniğinin kullanımıyla yapıcı görüş sahibi olma teşviki

Demokratik vatandaş eğitimin geliştirilmesini, serbest görüş bildiren ifade edebilen vatandaş olmadan, sorun çözümlerine yararlı fikir ve tavsiyeler gibilerini özgür ve dile getirebilen vatandaşlar olmadan sağlanamaz.

Beyin fırtınası öğrencilerle yaptığım çalışmalarda çoğu zaman uyguladığım tekniktir. Bu teknik, yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasının teşviki, özgürve düşünme, sayısı çok fikir üretip toplama ve tümünün sorun çözümünde kullanılması için en teşvik edici tekniktir. Sorunun özelliği dikkatle alınarak bu tekniğin kullanımıyla kimi birey ile gurupları kapsamaktayım. Ben sözlü ya da yazılı çalışırım. Uyguladığım teknik öğrenciler için kolay ve ilginçtir. Aşağıdakileri gibi kimi gerekli uygulama kurallarını saptadık:

- Tüm fikirler kaydedilir ve yararlıdır.
- Fikirlerin doğal akıntısına izin ver.
- Başkalarının fikirlerini geliştir, iyileştir, tamamla, uyumlaştır.
- Ne kadar fazla fikir o kadar daha iyi,
- Eleştirme, değerlendirip not verme.

Elde edilen fikirlere eleştirisel yaklaşımın yapılması daha sonra gelir. Kimi ölçütler uyarınca “benimsenen - benimsenemeyen, uygulanabilen uygulanamayan, basit - basit olmayan” seçimi yani seleksiyonu yapılır.”

Ebeveynlerin dahil edilmesi

“Bilgi kaynağı olarak, sivil toplum öğretimi derslerinde ebeveynleri de çoğu dahil etmekteyim. Dahil ediş nedenleri de türdür tıpkı profillerininin - türlerinin çeşitli oluşu gibi: zanaatçılar, gazeteciler, hekimler, evcümanlar, stajiyerler. İşte sade bir örnek. Her 6 - 7 Martta babalar gününü kutlamaktayız. O günden çocuklarla birlikte annelerine tebrik kartları ya da hediyeler hazırlarlar.

Bu faaliyetlerin etki sonuçları apaçık ortadadır: ebeveynleri okullara yakınlık duyması, ama aynı zamanda da yarışmacı ruhunun teşvik edilmesi, güzellik - estetik duygusu, yaratıcılık, arkadaşlık ve sevginin teşvik edilmesi sağlanır.”

Öğretmenlerinin kendi kendilerini iyileştirme çalışmaları

“Vatandaş eğitimi kendi davranışlarımızın iyileştirilmesi konusunda çalışmalarda bulunmamız için esinleştirici olmuştur. Öncelikle bizzat kendimizi iyileşmesine yardımcı olacak kimi kuralları benimsememiz konusunda karar aldık. İnanıyoruz ki böylece sivil toplum öğrenimi konusunda öğrencileri okutup eğitmede daha etkili ve daha öğretici olacağız.

Benimsenen o kuralların bazıları şunlardır:

- Mesai zamanını saygıla.
- Muhatabını dikkatli dinle.
- Meslek arkadaşlarıyla işbirliği yap.
- Çatışmayı sadece fikir mücadelesi olarak algıla.
- Başkasının fikrine saygılı ol.
- Başarıları takdir et.
- ”İnce eğirip sık dokuma” konumuna düşme.
- Ayan, anlaşılır, samimi ve saygılı konuş.

Ortak çalışma büromuzda yaşama ve çalışma teşvikçi olacak kimi sloganlar yazarak duvarlara astık.

Gerçekten çalışmalarımız daha iyiye doğru gelişti!”

Öğretmenlerin, okullarda demokrasiyi uygulayıp kullanmaları açısından sadece sayıca bazı kişisel görgülerdir. Sivil toplum yolunda istenen başarıyı elde etmek için vatandaş eğitimi programları uyarınca yapılan bazı hamlelerdir bunlar.

Sözü edilen ve daha bazı öğretmen görgülerinden hareket ederek, vatandaş eğitimi programları aracılığı ile ilk kez olmak üzere demokrasi konusunda doğal duygu, doğal sezi ve takip duygularının sistematik bir şekilde uygulanarak teşvik edildiği kanısı sezildi.

Öğretmenlerin, okuldaki vatandaş eğitimiyle ilgili davranışlarının olumlu etkilendiğinin bir kanıt tezidir. ”I. - IV. sınıf öğrencilerinin ders plan ile programlarının uygulanması konusunda kimi görüşler” konusuyla ilgili yapılan empirik inceleme sonuçları da sözü edilen teşvikçilik kanıtını tasdiklemiştir. Vatandaş eğitimi içerikleri uyarınca çalışma isteğini dile getirmeyen hemen hemen öğretmen yoktu.

Şöyleki, vatandaş eğitiminin stratejilerinin sunduğu ve çocuk haklarıyla onların kabullenmesi ile ilgili daha farklı biçim türleri aynı zamanda çocukların sağlıklı ve düşünülmüş bir yaşamın yaratılması için etkin katılışlarını sağladığı da bir önemli gerçektir.

Sonunda sayısı çok öğretmenin ifade ile sonuçlarını ileri sürmekteyim: ”Gerçekten de vatandaş eğitimi programları sorumluluğun, yiğitliğin ve yaşamak için yetkin olup becerinin özgün geliştirilmesi doğrultusunda daha kararlaştırıcı etken ve türleri arz etmektedir. Onun için gelecekte, tümünün geliştirilmesine, daha da iyileştirilmesine özen gösterilerek çalışmaların devam etmesi gerekir. Çünkü, böylece bireysel, kişilerarası, yerel ve genel düzeyde konuşlanmış sorunların daha çabuk ve kolay çözümünde yardımcı ve bir o kadar da etkili olacaktır.”

Vera Pankovska

Kumanova EGB, pedagojik danışmanı

OKULUN TOPLUMSAL ROLU VE SİVİL TOPLUM MİSYONU

Bu irdeleme bir ilköğretim okulunun çalışmalarının incelenmesi ve örgütlü sistematik gözetimi sonucudur. Vatandaş eğitim programlarının uygulanmasının sivil toplumun güçlendirilmesine ne kadar ve hangi ölçüde etki yapmakta olduğu söz konusudur.

I. - IV. sınıf öğrencilerinin “Demokrasi Esasları” ile “Biz Halk... Vatandaş Projesi” programının V. ile VI. sınıf öğrencilerine ne kadar etki yaptığını ve bu programlara dahil edilmelerinin sonucu olarak okul ile okul dışında demokratik ilişkilerin yaratılması konusundaki rolünü açıklamaktadır. Bu sıralarda okulda mevcut, maddi, teknik araçların eğitim ile öğretim kadrolarının uzmansal yetenekleriyle kalifiye düzeyleri göz önünde bulundurularak okulun yerleşim konumu, okulun çalıştığı toplumsal öğretim çevresi dikkate alınarak gerekli olan irdeleme ve açıklamalar yapılmıştır.

Topluluk dahilinde okulun toplam öğretim ile eğitim sisteminin tamamının gerçekleştirildiği merkez olduğu ya da olması gerektiğinden hareket ederek bir demokratik sivil toplumun kurulması, oluşturulması ve güçlendirilmesinde oldukça önemli yer işgal etmekte, değerli katkılarda bulunmaktadır.

İlköğretim okullarında vatandaş eğitiminin proje olarak uygulanma safhasının tamamlanmasından sonra aşağıdaki sorular örneği birçok soru ortaya çıktı:

- ❶ *Okullarda vatandaş eğitimini uygulanmasıyla toplumda ne gibi etkilenme olayları ve durumları belirecektir?*
- ❷ *Sözü edilen programların gerçekleşmesinden nasıl, ne kadar ve hangi edimler sağlanacaktır?*
- ❸ *Sivil toplumun güçlendirilmesinde onların yapabileceği katkılar olanakları nekadardır?*

Sözü edilen bu irdelenmenin dikkatı, okulun toplumsal rolü ve sivil toplum misyonunun görülüp saptanmasındaki soruların yanıtlarına yöneliktir. Okullarda bir dizi değişikliğin olageldiği son birkaç yıldaki güncelliklere özel dikkat sunulmaktadır. Değişiklikler, okul yönetiminin ve idaresinden başlayarak, okul ders ile programlarının uygulanıp gerçekleştirilmesine, eğitim öğretim ödev ile amaçların gerçekleştirilmesine kadar görülen tüm olumlu değişiklikleri kapsamaktadır.

Bu irdelenmenin yazılıp hazırlanması temelini (gelişme planlamaları, raporlar, mektup ile diğer belgeler) 2002/03 ve 2003/4 öğretim yılında toplanan malzemeler oluşturmaktadır. Çünkü, bu dönem içinde bir dizi pedagojik görüşler, ders denetim ile ziyaretleri, konu-

malar, röportajlar, ebeveynlerle, öğrencilerle, öğretmenlerle ve okulla, onun çalışmalarıyla doğrudan ya da dolaylı olmak üzere görev yapan kişilerin tümüyle mülakatlar yapılmıştır.

Yapılan araştırma aracılığıyla kanıtlamak istediğimiz temel önyargı şuydu: “Okullarda vatandaş eğitiminin uygulanması, onun başarıyla gerçekleştirilmesinin, hoşgörü, haklarının saygılanması, yükümlülüklerin yerine getirilmesi, işbirliğinin yapılması, topluluktaki yaşama etkin katılım ile demokratik bir toplumsal gelişmenin yaratılması, muştulanması yolundaki ilkeler uyarınca kişilikli bireylerin hazırlanıp yaratılmasında hangi ölçüde katkı sunduğunu öğrenilmektedir. Okulun sivil toplum misyonundaki başlangıç adımları, atılan ilk adım, gözetim altında bulunacak bir okulun seçimi ve gereken incelemelerin yapılması olmuştur”.

Okul vatandaş misyonun başlangıç adımları

Araştırmanın başlangıç bölümü olarak, hangi okulu seçeceğimiz ve o okulun izlenmesi yapılacaktı.

Okul seçimi aşağıda belirlenen kimi ölçütler esas alınarak yapılmıştır: okulun konumu, okul ulaşımı ile irtibat olanakları, şehir ve diğer öğretim kuruluşlarına olduğu gibi öğrencilerin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin oluşum bünyesi. Az gelişmiş bölgelerden olan ve orta gelişmişlik gösteren okullar arasından biri seçilmiştir. Seçilen okuldaki tedrisat onarılmış okul binası ve uyumlu çalışma şartlarına sahip durum gözlenmiştir. Okulun inşaat amacı yakınında bulunan bir fabrika da çalışan işçi çocuklarının okuması içindir. Ora halkının büyük bir kısmı o fabrikada çalışarak yaşamını sağlamaktaymış. Son yıllarda ise ekonominin gittikçe çökmesi sonucunda işgücünün öyle adlandırılan teknolojik fazlası belirdi. Bu durumlar, bölgedeki işsizliğin sayısını epey arttırdı. Daha geniş bölgede de durum pek farklı değildi. Böylece sosyo ekonomik koşullar ve problemlerin ardı arkası kesilmedi. Bu durumlar okuldaki çalışmalara da yansdı ve etkisi büyük oldu. Dolayısıyla işsiz kalan aile fertlerinden gelen öğrencilerin okul sorunları da çoğaldı. Sözü edilen ve gözetim için seçimi yapılan okul dahilinde, merkez okul binası yanısıra öğretim süreci daha iki yerleşim yerinde sürdürülmektedir. O okul binaları yakında bulunan köy okullarıdır.

Okulda 14 sınıfta yer almış 280 öğrenci okumaktadır. Toplam öğrenci 134-ü V. - VIII. sınıfa kadar okul öğrencileridir ve onlar Yegunovtsa belediyesine bağlı “Yançışte, Podbreğe, Prelubişte, Tudentse, Sırıçino ve Raotintse” köy çocukları oldukları için her gün okula gidip gelmekteydi. Öğretim ile eğitim çalışmalarının yapılması ve gerçekleştirilmesi için gerekli kalifiyeye ve uzmanlığa sahip 18 öğretmen seçildi. Okuldaki öğrenim çalışmalarına oldukça büyük katkısı bulunan bir de psikolog görev yapmaktadır. Okul yöneticisi olarak bilinen organ iki görev süresi ard arda seçilmiştir. Şimdiki okul müdü-

rü bir yıl önce bu göreve atanmıştır. Yeni göreve başladığı halde bile o müdür olarak okul sorunlarını ve öğretmenleri çok iyi tanımaktadır. Okulda 30 yıl kadar öğretmen olan bi zat aslında okulun da tüm sorunlarını yakından bilmekte ve çözüm yollarını da kollamaktadır.

Bu okulda sivil toplum öğretiminin okutulma başlangıcı 2000/2001 öğretim yılıdır. Başlangıçta sadece V. sınıfta bu program yani “Demokrasi Esasları” adalet, sorumluluk, yetki ve mahremiyet konseptleri kullanılarak uygulanmaktaydı. Sözkonusu programın uygulanmasından başlayarak her gelen okuma yılında bir üst sınıfta da kapsamaktaydı. Konseptler ise aynen, değiştirilmeden kullanılmaktaydı.

Konseptlerin başarıyla gerçekleştirilmesi onların mevcut ders programları kullanılarak başarılı oldukları kanıtına bağlanmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin ders dışı etkinliklerinin de katkısı önemli olmuştur. Kurulan ilişkiler, danışmalar, konusal plan incelemeleri ve yapılan gözetimler sonucunda ilkokulun birinci kademe öğretmenlerinin çoğunun “Demokrasi Esasları” programı içeriklerinin anadili, doğa ile toplum derslerinde hızlatılmış programların başarıyla uygulanışı kanısına vardım.

Sözkonusu program paralelinde, VI. sınıfını da kapsamak üzere sınıf öğrencilerine “Biz Halk... Vatandaş Projesi” programının da uygulanmasına başlandı. Bu

program aracılığıyla, öğrenciler projeler geliştirme yollunda neleri yapmaları ve hangi hamlelerde bulunmaları gerektiğini öğrenebilmek için usul işlemlerine yavaş yavaş girmekteydi. Böylece öğrencilerde yaşadıkları ortama yakın sorunların saptanması ve çözüm yollarının bulunmasıyla ilgili kendi yetkinlik ve beceriliklerini geliştirmekteydi.

Vatandaş eğitimi programlarının başlıca okutulma amacı, öğrencilerin bir demokratik toplumda herkesin eşit hak ile yükümlülük sahibi olduğunu ve bu durumun kamu idaresine de, siyasetine de eşit yansıdığı durumunu anlayıp kavramalarıdır.

Her şeyden önce, vatandaş eğitiminin uygulanmaya başlamasından bu yana geçen oldukça uzun bu dönem içerisinde alınan olgunlaşma yolunun ilk olumlu sonuçlarının görülmesi amaçlanmıştır. Vatandaş eğitiminin uygulanması özel interaktif “karşılıklı iletişim” okuma yöntemlerinin kullanılması anlamına gelmektedir. Elde edilen görgüler ise, eski geleneksel okuma sisteminden bu yeni sisteme geçiş sürecinin pek kolay olmadığını göstermektedir. Uyumun sağlanması gerçekte bir değişme sürecidir. Gerçekler uğruna bu sürecin oldukça zor bir başlangıç süreci olduğunu kabul etmek gerekir.

Her zaman olduğu gibi, başlangıçta, okulda yeni bir şeylerin uygulanmasına aşlanmalıdır. Yeni bir şeyleri uygulandığında ise hep

güvensizlik, inançsızlık belirtileri görülür. Tüm bunlar, öğretmenler kadrosunda olduğu gibi daha geniş alandaki yetkililer arasında öncel pratik görgülerin olmadığından dolayı ve yenilikler sonuçlarından pek haberdar olmadıklarından dolayı olumsuz tepki sonucu olarak belirmektedir. Vatandaş eğitimi programlarının hayata geçirilmesi konusunda en sık gözlenen zorluklar sebebinin var olan programların dahilinden meydana gelen programlar olmadığıdır. Okul müdürleri teklif edilip sunulan ders programları çerçeveleri içinde öncelikli kendine özgü programlar sunacak kabiliyet ve cesaret bulamayarak kendi özgürlüklerinden olmuşlardır. Dolayısıyla kimi belirgin öğretmenlerin de kendi ne güvensizliği, yeterli öğrenime sahip olmayışları gibilerinin etkisi az olmamıştır. O mevcut güvensizlik duvarı yıkılıp aşılmaya başlandı. Hele yapılan her seminerden sonra pratik uygulamadan sonra sivil toplum eğitim programları daha da benimsenmeye başlandı. Okul çalışmalarına dahil herkes, öğrenciler, ebeveynler, EGB danışmanları, öğretmenler gibileri arasındaki yoğun görüşmeler bu yöndeki çekimserliği ortadan kaldırma açısından etki yapmıştır.

Vatandaş eğitimiyle ilgili tanıtım derdisinin yayımlandığını ve dağıtıldığını da vurgulayıp hatırlatmak gerekir. Daha sonra, okulda öğrenim gören tüm öğrencilere kitap ile kırtasiyenin dağıtımını ve zamanında verilen tüm geçleri de belirmekte yarar vardır. Vatandaş eğitimi ile ilgili okul ve bölge düzeyinde yarışma özellikli karşılaşmalar da yapılmıştır vb. Okulun uzman kişisinin de özverili çalışmalarıyla katkılarının büyük olduğunu hatırlatmalıyız. O her zaman, daima sivil toplum öğretiminin her iki programının planlaması ve uygulanmasıyla ilgilenerek gerekli özverili katkılarını, yardımlarını esirgemedi.

■ İnteraktif (karşılıklı iletişim kurarak) öğrenimin uygulamaya konulması

Güdümlü konuşmaların yapılması, tartışmalar rol üstlenip gerçekleştirmek, simülasyonlar, guruplar halinde çalışmalar, uyumlu eşler gibi daha birçok güdümlü konuşmaların yapılması gibi olan etkin çalışma yöntemleri aracılığıyla programların gerçekleştirilmesi sağlanmaktaydı.

Öğretmenler arasında yapılan anket sonuçları etkin çalışma yöntemlerinin kapsandığını gösteren göstergelerdir. Vatandaş eğitimi program içeriklerinin uygulanıp gerçekleştirildiğinde hangi çalışma yöntemlerini kullanıyorsunuz? sorusuna yanıt olarak hemen hep anket kapsamına alınmış öğretmenlerin kendi yanıtlarında okuma ile etkin çalışma yöntemlerinin en azından iki tanesini belirtmişlerdir.

Her öğrencinin ders öğreniminde etkin katılımını sağlayan ve teşvik eden interaktif yöntemler yaklaşımının oldukça çok sık kullanıldığını, özellikle öğretmenlerin kendi çalışmalarında kullandıklarının bir göstergesidir. Gerçek yaşamda görünen ve o konuları kapsayan uyumlu roller üstlenerek sosyo dramalar oynamak, maket, resim yapmak, tartışmalar yürütmek, röportajlar yapmak, veriler toplamak ve ilgili ile türlü sorunlar hakkında kendi projelerini hazırlamak gibi etkinlikler yapılmıştır. Böylece öğrenciler, öğretim sürecinde etkin katılımcı konumuna ulaştı. Okulun eğitim ile öğretim siyasetinin oluşturulmasında etkin katkı sunan eşit partner konumuna gelerek daha geniş çapta bir demokratik topluluğun kurulmasında önemli etken haline gelmeyi başardılar.

Böylelikle yeni dönemin kışkırtılarıyla yüzleşebilecek hazırlıklı kişilerin yaratılmasına ulaşılmıştır. Bu kişiler adaletin ne olduğunu bilerek çatışmalı çelişkileri başarıyla aşabilmektedir.

Özel yaşama karşı “kendilerinin ve başkalarının” saygıları eksik değildir. Yaşam ile çalışma hayatlarında sorumluluk duyarlar. Bununla ilgili bir sınıf öğretmenin ifadesini vurgulayıp hatırlatmak isterim:

“Öğrenciler daima Demokrasi Esasları dersimizin ne zaman yapılacaktır? sorusunu sormaktaydı. O derslerde onların davranışları başkaydı. Daha serbest olduklarını fark etmekteydim. Soru soruyorlardı. Ama kimi sorunlar hakkında kendi görüşlerini de çözüm yollarını da ileri sürmekten çekinmezlerdi. Bu tür çalışma biçimleri onların gerçek potansiyellerini, becerikliğini keşvetmekte oldukça önemli yer aldı”.

Bu beyanat, büyük seviyede tezi destekliyor:

Öğrencilere olumlu ve elverişli okul ile okuma havası yaratığımızda, kendi görüşlerini dile getirmeleri için gerekli alanları sağlarsak, gelecekte etkin sivil toplumun oluşturulmasında katkıda bulunmaları için görüş ile tutum sahibi olmalarına fırsat verilirse bununla ilgili muhtemellikler daha da ikna edici olmaktadır.

Ebeveynlerin dahil edilmesi

Dolaysız etraf özneleriyle birlikte ebeveynlerin etkin bir biçimde dahil edilmeleri vatandaş eğitiminin başarılı gerçekleştirildiğinin bir göstergesidir. Daha önceleri ebeveynlerin bu okulla işbirlikleri tamamen tesadüflere bırakılmıştı. Sivil toplum öğretiminin uygulanmaya konmasıyla bu tür işbirliği başladı ve her şeyden önce planlanmaya, güncelleştirilmeye ve son zamanlarda da yoğunlaştırılmaya başlandı. Ebeveynler konseyinin çalışmalarından başlayarak ki onların aralarından Okul kurulu üyeleri de seçilmektedir, ebeveynler arasındaki görüşmeler ve aralarında yapılan toplantılar daha da göze çarpar oldu. Ebeveynlerin bireysel görüşmeleri de yoğunlaştı. Okul öğrencilerinin ebeveynleriyle beraber oluşturmağa başladığı iyileştir-

ilmiş partnörlük işbirliği bu etkinliğin doğal sonucu olmaya başladı. Okulun ana görevi olan öğretim ile eğitimin planlanıp uygulanmasıyla gerçekleştirilmesine ebeveynlerin dahil edilmesiyle katkıları daha çok göze çarpmaktaydı.

Açık okul günlerinin örgütlenmesiyle, demokrasi günleri, iş yerlerinin, atölyelerin, tartışma ile konuşmaların yapılmasıyla ebeveynlerle daha geniş etraf yöre halkı arasındaki genişlik dahilinde hep daha eşit oldular, daha eşitlikli katılımcı özelliğine kavuştular. Öğretmen ve öğrencilerle birlikte okulda oluşmağa ve korunmaya başlayarak eşitliklilik ilkelerine dayanan bir davranış tarzı da resmen görülmeye başladı.

Ebeveynler konseyi, öğretmenler takımı ile birlikte okulun yönetici takımından destek gören öğrencilerin bizzat girişimi olarak bilinen başarılı bir örnek orataya çıktı. Öyleki, bilgisayar kabinesinin kurulması teklifi ve girişimi ortaya çıktı, bu kolda öğrenciler kendi bilişim bilgilerini artırma fırsatı buldular. Kabine bilgisayarlarla donandı. Ebeveynler bölge kadın kolları örgütüyle öğrencilerin bu güzel girişim ile yararlı fikrinin gerçekleştirilmesinde yardımcı oldular. Bu konuda ebeveynlerinin biri bakalım neler dile getirdi:

“Hemen itiraf etmeliyim ki yapılan bu girişimin gerçekleşebileceğinden pek emin değildim. Kuşkum vardı. Özellikle bölgemizde etkisi daha çok sezilen ekonomik kriz yıllarında böyle bir projenin yaşama sokulabilmesi konusunda endişelerim vardı. Her iki tarafın gösterdiği kararlılık ve ısrardan oldukça memnun kaldım. Sonunda bu girişimlerin meyvalarını görünce mutluluğum bir kat daha arttı.”

Okul psikoloğunun da görüş ile ifadeleri o yöndedir:

“Yanılıcı mütevazilik göstermeksizin şunu söyleyebilirim ki harcanan ortaklaşa enerji ve ısrar sonucunda çok kısa bir dönem içinde elde ettiklerimiz epey çoktur. İlk, ebeveynlerle partnörlük ilişkileri ve işbirliğinin yapılmasını başardık. Onların üzerinden de yerel yönetimle de aynı bağları kurabildik. Beraberce birçok karşılaşma ve toplantı yaptık. Böylece bilgisayar kabinesini araçlarla donatmayı başardık.”

Bilgisayar kabinesinin donatılması ve hizmete verilmesi yerel yönetimle aramızdaki ilişkileri daha da yoğunlaştırdı ve yeni yeni olanaklar yaratıldı. Yeni kurulan bilgisayar kabinesinde öğrencilerle öğretmenlerden başka bilişim alanında bilgi edinme konusunda ilgi duyan ve tecrübe edinmek isteyen herkes yararlanmaya başladı.

Karşılıklı işbirliği ve beraberlik teşvikiyle sivil toplum ile vatandaşlık bilincinin istenen gerçek yönde gelişmesinin iyi bir göstergesi olarak onay görmüştür yapılan girişim sonuçları ve elde edilenler. Yöre halkında günden güne genç nesiller arasında kaliteli öğrenimin sağlanacağına, o alanda kendilerinin etkin etken oldukları inancı ve bilinci gittikçe kökleşmeye başladı. Bu yönde ve yolda onların etkin katkıları, yararlı katılımları aynı hızla devam etmekte ve hatta artmaktadır.

■ Sağlam temeller atılmıştır

Tarihi açıdan bakıldığında okul her zaman bir toplumun gelecek yeni nesillerinin öğrenim görme merkezi görülmüştür. Dönüşüm döneminde okul bu özelliğinden sanki yoksun kalmıştır. Halkın okula karşı duyduğu güven önemli ölçüde sarsıldı. Güven kaybı görüldü. Öğretim ile eğitim sistemimizde vatandaş eğitimini oturtunca birçok şeyler rayına oturup değişime uğradı. Hem de olumlu yönde değişim-di bu. Daha önceleri okulun kendine temin etmiş olduğu toplumsal rolunun yeniden iade edilmesi vatandaş eğitiminin ana özellikleri ve ilkelerindedir. Demek oluyordu ki okul gittikçe toplumsal gereksinimlerin karşılanması yönüne eğilmeliydi. Toplumsal yaşamın taleplerini yerine getirmeye hazırlıklı olmalıydı. Vatandaşların da öğrenim ile eğitim gereksinimlerini karşılamalı, toplumsal ortamda yaşama katkı sunacak ve yaşam koşulları yaratabilecek hazırlıklı, yetkin kişiler yetiştirmelidir. Okul ile belediyeler arasında, yeni yerel yönetim ve desentralizasyon yapılıncaya yepyeni ilişkiler oluşturulacaktır. Daha iyi öğretim olanaklarının sağlanması yolunda çok daha sıkı ve yoğun işbirliğinin yapılması sağlanmalıdır.

Daha geniş toplumsal ortam ile okul arasında yapılması gereken bu tür işbirliğinin edinimleri öğrencilerde sivil toplum vatandaş bilincinin gelişmesine, olumlu tutum ile görüş sahibi olabilmelerine, yaşadıkları ve çalıştıkları ortam karşısında daha saygın olmalarına, o saygınlığın derecesini açığa vurmalarına büyük çapta ve ölçüde yansdı.

Demokratik bir toplumun yaratılması uzunsürelili ve aralıksız etkinlik gösterilmesi gereken bir süreçtir. Okulun rolü o süreci teşvik ederek taşınmasını sağlayan ve önemli etkenlerden, etmenlerden bir olduğu da bilinmektedir. Bundan dolayı, birçok okulun faaliyet ile çalışmalarını izleyerek, EGB danışmanı olarak, haklı bir şekilde söyleyebilirim ki onlarda programların bundan böyle de devamlı gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi için olumlu hava esmekte, vatandaş eğitim programlarının uygulanması için bizzat kendilerinde toplumsal, töresel ve etik doğasına uygun bir dizi açıdan önemli unsurlar içerip beslemektedirler. Uzunvadeli bakış açısından takip edildiğinde, bu programların uygulanması aracılığıyla okullar gençleri yaşama hazırlamaktadır, Demokratik bir toplum içinde hayata atılma ve çalışmaya hazır genç kuşaklar yetiştirmektedir.

Olgitsa Naumoska
Kalkandelen EGB
sınıf tedrisatı danışmanı

KARABİNÇİ KÖYÜ “STRAŞO PİNCUR” İLKOKUL IV. SINIF ÖĞRENCİLERİYLE BİRLİKTE SORUNUN ÇÖZÜM İRDELEME DOĞRULTUYA YÖNELMEK

Böyle bir irdeleme doğrultusu İştıp kazasında bulunan Karabinçi köyün “Straşo Pincur” ilk okulun IV sınıf öğrencileri edindiği tecrübeleri üzere değerlendirmeleri yapmak için girişimde bulundum.

Böyle bir irdelemenin içeriliği IV. sınıf öğrenciler etkinliği yardımıyla örgütlemeler ve gerçekleştirmeler tesadüf olarak yapılmış değil. Şüphesiz ki irdelemeyi öğrenmek için soruna çözüm teknik yolunu bulmak gerek. Bize ait en önemli birşey varsa, o da sorunun çözümü ile ilgili seçtiğimiz çalışmamızın usuludur. Böyle bir çalışma usulü sorunun çözümüne ait olmalıdır. Bundan dolayı önce sorun üzere araştırmalar yapmak gerek var ve sonra elde edilen neticelerden öğrenciler yararlanmalıdır. Böyle yapılan uygun bir çalışma usulü okulun hakiki sorun çözümüne öğrenciler de edindikleri bilgileriyle katılmak doğru olur.

Biz kendi çalışmalarımızın usulünü sergilemekteyiz, siz de kendi pratiğinizde öğrencilerle birlikte seçtiğimiz usullerimizden yararlanmış olacağınıza inanmaktayız:

Sorun:	Bir mutfağın temizlenmesi sıralı olarak yapılmazsa, hazırlanan besin çocukların sağlığına kötü etki yapabilir.
Amaç:	Kararların alınması için öğrenciler hem sorumluluk hem de görevler üzere çalışmalar yapmak ve alınan kararlar tüm insan dünyasına daha bollukla yaşamı sağlamak.
Olayın tasviri:	İlkokulların ilk kademenin sınıf öğrencileri okulda sabahlık yapıyorlar. Fakat sağlık standartlara göre okulun mutfağının hijyen durumu memnun etmediği kaniya varıldı. Bundan dolayı böyle bir sorunun çözümü üzere çalışmalar yapılması gerek.
Tahmin etmeler:	IV. sınıf öğrencileri demokrasi esas programı içeriliği ve vatandaş eğitim konsepti üzere bilgi edinmişlerdir. Olayın irdelemesi üzere bunlara verilmiş görevlerin gerçekleştirilmesi için sorumlu oldukları söylenmiş. Çocuklara (öğrencilere) sorular uygun usuller üzere kurulması gerek, fakat alınan kararlar üzere kurallar da yaratılmalıdır. Okulda çalışan eğitim - öğrenim kadrosuna çocuklar yapmış oldukları örgütlemeler ne kadar başarılı olduğunu göstermiş olacaklar.
Çalışma formu:	Frontal, grup ve bireysel çalışmalar

Çalışma teknikleri:

Olay irdelemek
metni analiz etmek
simulasyon - (yapmacık)

Gerçekleştirilme zamanı:

Olay irdeleme ve metni okumak için 5 dakika zaman gerek: öğrenciler, ebeveynler, öğretmenler, danışmanlar ve şirketten yemeği getirenlerin işlerin değişmeleri için öğrencilerden düşünce istemek.

15 dakika verilen çalışma yönergeleri üzere her grup, grupta olan öğrenciler kendi başına senaryonun hazırlanması üzere çalışırlar, çalışma tablosunda ise kendi rollerin araştırmalarını yaparlar.

40 dakika simülasyona katılmak ve diğer grupların simülasyonunu izlemek.

10 dakika simülasyonun değerlendirilmesini yapılır.

Davranış (Teşebbüs):

Öğrencilerin sayısına bağlı olarak aynı sayıda küçük gruplar kurulur. Böyle gruplar farklı roller oynamaya çalışacaklar: ÖĞRENCİLER, ÖĞRETMENLER, VELİLER, VELİLER HEYETİ, SAĞLIK MEMURU, DANIŞMAN, KAMUOYU TEMSİLCİLERİ, ÖZELLEŞME ŞİRKET - YEMEK DAĞITIMINI YAPMAK.

BECLER üzere yazılı olan çekim yapılır ve kim hangi grupta yer aldığı da belli olur.

Sınıflarda gruplar toplantılar yapmaları için MASALAR sıralanır, her masanın üzerinde yazılı rollerle kağıtlar bulunur. Masa üzerinde ile ilgili metni de duruyor ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi için çalışma kağıtları da vardır.

Variyan I: Öğretmen ya üyelerle anlaşma yapar, (dram seksiyondan bir grup öğrenci) irdeleme olayı içeriliği üzere dramatizasyon yapıyorlar.

Variyan II: Bütün öğrencilerin karşısında öğretmen irdelenen olayın metnini okuyor.

15 dakika süresinde her grup ya da birey simülasyon rolü üzere hazırlamalar yaparlar.

Öğrenciler çalışma listesiyle (kağıtlarla) yapılacak toplantıların sırasını öğrenciler ya da sınıfın belirli yerinde posterleri asmış olurlar.

TOPLANTILARIN SIRASI

Birinci toplantı - GRUP ÖĞRENCİLER
5 dakika

Ödev: Besinin hakiki sorunu ile ilgili dikkatin odak noktası.
Velilerin katılmaları.
İlerideki toplantılara başkan, öğrenciler işbirlik komisyondan birer üye katılacak.

İkinci toplantı - VELİLER HEYETİ /sınıflar seviyesinde/
Katılımcılar: öğrenciler (öğrenciler işbirliği komisyonun başkanı ve üyesi)

Ödev: Sağlık danışmanı ve okulun veliler heyetiyle görüşmeler yapmak.

Üçüncü toplantı

Okul müdürü ve öğrenciler, veliler heyetinin temsilcileri, öğretmenler ve sağlık danışmanı. Hepsi sorunla ilgili aralarında konuşmalar yürüttüler.

Dördüncü toplantı

- OKUL HEYETİ, öğrenciler, veliler heyeti temsilcileri ve okul yönetmeni

Okula besini getirmek için yönetmen, distribütörlük yapanlarla ilişki kurmağa görevi üzerine alır. Okul heyeti ise besini distribütörlük işini yapanlarla imzalanan anlaşmanın geçersiz olması için karar almağa hakkı var.

Beşinci toplantı

Öğrencilere / öğrenciler aralarında işbirliğin çalışmalarını komisyonun başkanı/, yönetmen, veliler heyeti temsilcileri ve DİSTRİBÜTÖR şirketin temsilcileri.

Ödev: Anlaşmanın geçersiz olması.

OLAYIN İRDELEMESİ: SAĞLIK BESİNE HAKKIMIZ VAR

Amaç:

Öğrenciler, öğretmenler, veliler ve diğer vatandaşlar okulda çocuklara ait besin sorunun çözümüne hepsi katılmak.

Sınıflar seviyesi üzere veliler heyeti üyelerinin razı olmalarıyla ilkokulun ilk kademe öğrencilerine güvenliğin temin edilmesi için “X” şirketinden besin alınması ve öğrencilere büyük teneffüste dağıtılma kararı alındı.

Besinin okulun mutfağına getirildiği sırada börekler ve diğer hamur yemekleri böcekler, saman, fasulye taneleri gibi iğrenç yaratacak maddelerle öğrenciler karşılaşmış olurlar. Öğrencilerin çoğu bunlara karşı gelirler, iğrenç olanlar alınan besini çöp kutusuna atıyor, daha cesurlu olanlar ise öğretmenine açıklamış olduklarını söylerler. Fakat her şey öğretmenlerin kanısına bağlıdır: “Böyle şeyler sağlığa tehlikeli değil, böcekleri temizle ve yemeğini ye...” ya da “distibütöre bildireceğiz”.

Fakat böyle bir sorun velilere kadar yetiştii. Öğrenciler okuldan evlerine döndükleri zaman acıkmış olduklarına şikayet ettikleri sırada nedenini de söylemek zorunda kaldılar. Böreği ve diğer hamur yemekleri üzerinde böcekler ve içinde saman, fasölye tanelerini buldukları yüzünden, bunlardan iğrenç duyarak çöpe atmak zorunda kaldılar. Bundan dolayı veliler - öğretmenler karşılaşma hemen toplantı örgütlemek isterler. Veliler çocukların sağlığı için kaygılı olduklarını söylediler.

Öğrenciler - bireyler diğer gruplara katıldılar. Hepsi beş gruba ayrılmış ve her grupun değerlendirmelerini yaparlar. Sınıf çalışmalarıyla ilgili kendi görüşlerini posterde 12 Madde (çocuğun düşüncesi) ve 14 Madde (çocuğun sağlık durumunun korunması UNİCEF Çocuk Hakları Konvensiyonu’ndan alınmıştır) yazılmıştır.

SORULAR

- Birinci grup - NELER OLDU? (tasvirini yapın ya da ilustrasyon edin)
- İkinci grup - NELER OLDU? OLMASI İSE GEREKMİYOR MUYDU?
- Üçüncü grup - NELER OLMADI? OLMASI İSE GEREKİYOR MUYDU?(ilustrasyon edin)
- Dördüncü grup - DURUMUN ÇÖZÜMÜ İÇİN DİNAMİĞE ETKİ NASIL İDİ?
- Beşinci grup - ACABA DURUMA PEK ÖNEM VERMEMEK İYİ Mİ, YOKSA KAMUOYUNA BİLDİRMEK? NASIL?

Yapılan etkinlikler, öğrencilere durumu anlamaları, biz ve gelecek nesil daha yararlı bir toplumun yaratmamız için yaşlılarla bir anlaşma yapmamız gerek.

- 12 Madde:** “Çocuğun herşey hakkında kendi serbest düşüncesi olması gerek. Kendi düşüncesini kamuoyuya serbest olarak ifade edebilmek ve onun düşüncesini dikkatle dinleyebilmek.”
İdenin temel amaçlarından biri de konuşmak için çocuğa izin vermek, konuşmayı dinlemek ve onun ideleri ciddi olarak kabul etmek.
- 14 Madde:** “Çocuğun kişisel sağlığı korunması en yüksek seviyede olmasına devlet sağlamaktadır.”

Tahminlerin tasdiklanması

Birinci tahminle ilgili öğrencilere rollerin artması ve biraraya gelmesinden ilhamlaşırlar. Fakat kimi olumsuz noktalar üzere kendi tepkilerini de gösterebilirler. Ama zamana karşı saygı gösterilmeli.

Öğrencilerin kendi mantık düşünceleri üzere yetkileri var. Sorunun için alternatif çözüm bulmakla uğraşmalıdır.

İkinci tahmin şöyle tasdiklanır. Kararlar üzere kuralların getirilmesi için öğrencilere yardım gerekir. İdare organların ve veliler teşkilâtın görev ve haklarını hem de üçüncü tahminin tasdiklanmasını nasıl yapılması gerekli olduğu bilinmelidir.

Ödev: /hepsine ait/ ORTAK YARARDAN BAŞKA BİR SORUNUN TESPİTİNİ YAPABİLİR MİSİNİZ?

Grupların temsilcileri grup üyelerin düşüncelerine sergilerler. Diğerleri de diğer grupların kimi soruları duyduktan sonra kendi yorumunu yapabilir.

Nada Bogdanova,

Karabınçı “Straşo Pincur” ilkokul öğretmeni

Zlatka Glaeva, Emekli öğretmen

“BİZ HALK... VATANDAŞ PROJESİ” PROGRAMININ PORTFOLYO ETKİNLİK PLANIN BAŞARILI OLARAK İMPLEMENTASYON YAPILMASI

Böyle irdelemeyle Kalkandelen’de bir okulun sınıf öğrencilerin etkinlikler üzere yapılan plan analizinin gerçekleştirilme usulü bildirilmiştir. Bu gibi gerçekleştirmeler “Biz Halk... Vatandaş Projesi”nin yardımıyla yapılır.

İrdelemede, sınıf öğretmenin bütün etkinlikleri üzere tasvir yapılmıştır. Projenin etkinlikleri gerçekleştirilmesiyle ilgili 3 gün süren eğitim semineri örgütlenmiş. Bu seminerde projenin gerçekleşme safhaları üzere öğrencilerin yapması gereken her çeşit etkinlikleri hakkında proje çalışmaları ilk günlerinden başlayarak 2002 yılının Mayıs ayına kadar Kalkandelen kentinin bütün okullarının temsilcileri karşısında proje ile ilgili portfolyoların sergilenmesi yapılmıştır.

“Biz Halk... Vatandaş Projesi” programı ilkökul eğitimine vatandaş eğitimi getirmiş olduğu birçok yeniliklerden biri de vatandaş eğitimine yönelme yolu gösterilmiştir. Böyle eğitim, bizim okullarda çocuklarımıza yapılan eğitime yeni bir eğitim ruhu katmış olarak sayılır ve bunun yardımı bizlere çok faydalı oldu.

Daha ilk günlerde seminerde bize eğitim görevini yapan eğitimciler ve daha sonraları da proje üzere çalışmalara katılan bütün öğretmenler öyle bir düşünceye vardılar ki farklı çalışmalarda çoğu kez yararlı olur.

Şimdiye kadar yaptığım çalışmalardan ve edindiğim tecrübelerden faydalanarak, okulda yapılan çalışmalardan ve sınıf öğretmenlerin geniş bilgilerinden yararlanmakla irdeleme yapmağı yardımı oldu. Bu yüzden ben intenzif hazırlamalar yapmağa başladım.

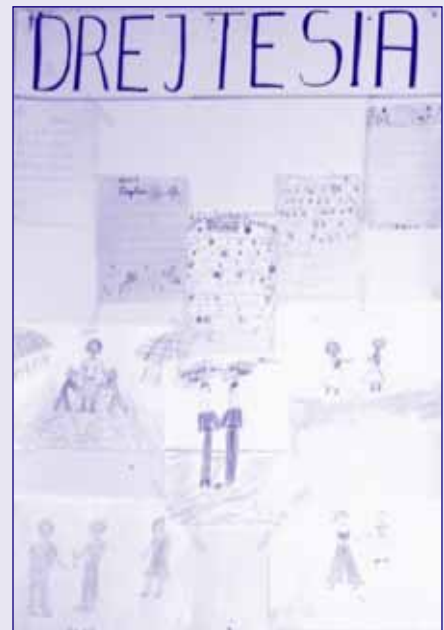
Lindita daha küçük yaştan beyin felcini yaşamış bir kız çocuktur. O, hareketsiz bir durumda olmasına rağmen yine de kendi sağlığına sahiptir. Fakir ailenin çocuğudur. Okula yakın harabetli bir evde yaşıyor. Tek bir oda ile banyodan oluşan zeminli evdir, ama normal yaşamak için gereken evin eşyası yok.

2001/02 okuma yılında IV sınıfı bütünledikten sonra beşinci sınıfa geçti. Matematik dersini veren öğretmen Lindita’nın sınıf öğretmeni Setki oldu. Daha okuma yılın başlangıcında öğretmen kendi öğrencilerine “Biz Halk... Vatandaş Projesi” üzere bilgi verdi; ve projenin gerçekleşmesine hemen başladı. Öğretmen Setki proje ile ilgili seminerde eğitim gördüğü sırada vatandaş eğitimi kaliteleri ve bundan yararlanması kaniya varmıştır. Setki seminere katılan öğretmenlerden en etki olan bir katılımcıydı. Bundan dolayı proje ile ilgili geniş bilgiye sahip olan öğretmendir.

Çalışmalara ait sorun seçimi yapıldığı sırada V-4 sınıf öğrencileri “Engelli Çocuklara Bizim Kaygımız” sorunu seçmeğe uygun bul-

dular. Sorun ile ilgili çalışmalar projenin usulüne göre olmalıdır. Sınıfta buna bağlı olan çalışmalar etkinliği şöyle yapılmalıdır:

- Sınıftaki öğrenciler daha küçük gruplara ayrıldılar ve gereken bilgileri toplama yoluna koyuldular. Onlar çocuğa kaygı gösteren kurumları sıralı ziyaret ettiler ve istedikleri bilgileri toplamağa başladılar.
- Kalkandelen Sağlık Merkezi'nde çalışan bir doktora öğrencilerden bir grup baş vurdu ve ondan Lindita'nın sağlığı için bilgi istediler. Doktor öğrencilere şifası olmağa hastalığı üzere açıklamayı yaptı, ama ümüdü büsbütün kesmek değil bunun üzere çalışılmalıdır. Yani böyle bir ortamda Lindita'da normal yaşam sürdürmesi için şartların yaratılmasına hepimiz tarafından yardımımızın olmasının gerek.
- Öğrencilerden bir grup Emek ile Sosyal Siyaseti'ni yürüten Devlet Bakanı'nı ziyaret etmek için ondan randevu istediler. Bakan tarafından böyle bir girişim sevgi ile karşılandı. Durum üzere açıklamalar yapıldıktan sonra çocukların engelli olan arkadaşına her türlü destek ile yardım yapacağına Bakan söz verdi. Aynı zamanda Kalkandelen Sosyal Çalışma Merkezi'n yönetmenini de ziyaret ettiler. Böylelikle Bakan tarafından Lindita'ya ayda 2.600 denar sosyal yardımını sınıf arkadaşları temin etmeğe başladılar.
- Kalkandelen "Engellik" hümaniter kurumların yardımıyla engelli öğrenciye özel araba ve bu tür hastalığa karşı özel malzemeler temin ettiler. Böylelikle bu malzemeden Lindita'yı bakım yapanlara en çok yardımı olacak.
- Okul binasının girişi bakımsız ve kötü durumda olduğu için hem çalışanlar hem de öğrencileri böyle bir sorun hepsini kurcalamaktaydı. Bunun çözüm yolunu Veliler Heyeti bulmağa çalıştı. Veliler Heyeti toplantılarının birinde bu sorun güncelleştirildi ve giriş basamakları için girişimde bulundular.
- Öğrencilerden bir grup Kalkandelen Belediye Başkanı'nı ziyaret ettil. Başkan çocukların çalışmalarına hayran kaldı ve bunların isteklerini yerine getireceğine söz verdi. Önce belediyeye daha uygun girişin yapılmasını Başkan memnuniyetle kabul etti. Hatta engelliler de belediyeye daha kolay girmeleri için ayrı bir yol ve giriş yapma öneriyi de Başkan kabul etti.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin etkilikleri bununla bitmedi. Lindita için kaygı devam etti. Lindita'nın ailesine yardım etmek için örgütlemeler yapıldı. Milli duygular dışında maddi durumuna göre okulun her çocuğundan yardım istenildi. Bizim okulumuz karma bir okuldur. Burada Makedon ulusundan madda Arnavut, Türk, Sırp azınlığın çocuklar eğitim görmektedirler.

Okulumuzun holünde portfolyonun sergilenmesi yapıldı. Böyle bir sergileme hem öğrencilere, hem velilere hem de öğretmenlere özel bir olay yaşantısı oldu. Çocukların yapmış oldukları başarılı etkinliklerinden veliler de onurlandılar ve sevinçten gözleri yaşardı.

Kalkandelen "Liriya" ilkokulunun hollerinde örgütlenen bölgesel yarışmaları Kalkandelen ve Gostivar kentlerinden yarışmaya üç okul katıldı. Olsun ki öğrencilerimizin sergilemeleri başarılı oldu, yani portfolyolarımız dokümanlı dizayneri güzel yapılmış, "Kiril ve Metodiy" C-4 sınıfın çocukları daha başarılı çıktı, işte biz türlü nedenler yüzünden birinci yeri almağa başaramadık.

Öğrencilerin çoğu böyle bir olaya üzüldüler ve gözleri yaşardı. Çünkü birinci yeri kazanacaklarına emin idiler. Eğer kazanmış olsaydılar, önceden yapmış oldukları antlaşmaya göre armağanın (paraları) Lindita'ya ve aynı hastalıkta olan diğer çocuklara vermiş olacaktı.

Engelli sınıf arkadaşına öğrencilerde kaygı devam etmektedir: Onlar çoğu kez arkadaşını evden okula ve okuldan eve götürüp getirmeleriyle en çok Lindita'nın annesine yardımcı olurlar.

Geçen okuma yılında Lindita başarıyla VIII sınıfı bütünüledi. Bu vesileyle ile bugün V-4 sınıf arkadaşlarından ayrıca onur duymak ve özellikle şükranlarını "Biz Halk... Vatandaş Projesi"ne sunmağa borç biliyor.

Öğrencilerin çalışmalarından sınıf öğretmeni de şeref duymaktadır. Bir yıl sonra öğretmen aynı öğrencilerle diğer sorunlar üzere çalışma yapmağa girişti ve portfolyo sergileme yarışmalarda belediye çapında birinci yeri kazandı.

Cemali Belüli,
Okul pedagoğu
Kalkandelen "Naim Fraşeri" İ. O.

RADOVIŞ “KIRSTE PETKOV MISIRKOV” İLKOKULU VI - 2 SINIF ÖĞRENCİLERİ VATANDAŞ EĞİTİMİ ÜZERE TAKIM ÇALIŞMALARI NASIL YAPTILAR?

Vatandaşın şuurun özelliği geliştirilmesi vatandaş eğitimi amaçlarının biri olduğu sayılır. Ek olarak irdeleme olayın açıklanması öğrencilerin tecrübe ve yaşantılarıyla Radoviş “Kirste Petkov Misirkov” ilkokulu öğrencilerin ve onların velileri ile sınıf öğretmenlerin tecrübelerine bağlıdır.

İstek kaynaklarından - değerli öğrencilere

Benim yaptığım çalışmalardan elde ettiğim tecrübelerimi sevdiğim öğrencilere aktarmanın önemi neye bağlıdır?

Öğrencilerle birlikte yaptığımız çalışmalarda vatandaş eğitimi programın gerçekleştirilmesine çocukların seçtiği sorunun çözümü üzerine kendi kendilerine bütününe yönelmeleri için ortak bir formülasyon vermeğe çalıştık, bir de bu soruna ait şöyle bir kural yaratmağa uygun bulduk: “Geleneğimize ve kültür varlığımıza saygı göstermemek, ortak etnik yaşama zarar getirir demektir”. Böylelikle bizim isteğimiz aramızda çalışkan öğrenciler yetiştirmek, yani benim öğrencilerin tek isteği vatandaş eğitimi üzere daha fazla bilgisi olmak.

“Biz Halk... Vatandaş Projesi” programın gerçekleşmesine adım adım ilerlemek için iyi hazırlık yapmak zorundaydık. Önce öğrencilerle ilişkiler kurduk, sonra da öğrenciler kendi aralarında uygun çalışma havası yaratmakla uğraştılar. Bizim yaptığımız etkinlikler üstlendiğimiz görev ve amaçların gerçekleştirilmesine yol bulmak için çaba gösterdik. Çocukların bireysel ve aralarında ortak ilişkiler kurmakla karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmak için gösterdikleri etkinliklerden yararlanmağa uygun bulduk. Sorunlarla ilgi demokrasi usulleri üzere alınan kararlar öğrenciler kendileri yapmış oldukları inisiyatifi ve daha uygun bir şekilde vatandaş eğitiminin program içeriliğinin konseptini öğrenmek için yol bulmağa biz de katılmak istiyoruz.

İlk etkinlikler sınıf dersinde başladı. Bununla sınıf dersin içeriliği zenginleşmiş oldu. Teori (kuram) kendi niteliğinin dışına çıkarak artık etkinliğe döndü. Bununla programın etkinliği gerçekleşmeğe başlar. Bizim serbest vaktimiz boşa gitmiyor. Birçok görevlerle yüklendik. Hergün karşılaştığı usandırıcı anlardan kurtulmak istedik. Hepimiz karşılaştığımız sorunların çözümünü yapmakla uğraşmak, aramızda sıcak bir samimiyetlik kurmak, yaratıcı gücümüzü yükseltmek. Hepsi bunlar eğitim - öğrenim sürecin daha yararlı olması ve programla ilgili aralarında iletişimin kurulması ve görevlerin gerçekleşmesine yardımcı olacak.

Benim çalıştığım okulda vatandaş eğitiminin örgütlenmesine katıldığıma samimi olarak söylemeliyim ki içim sevinç dolusu duygularıyla doludur.

Öğrenci Paçka Taseva'nın yapmış olduğu uyarmasına çok üzüldüm. Bu öğrenci, program ile yapmış olduğum sıralamayı ve görevler üzere yaptığım dağıtımına şikâyet etti: “Öğretmenim, ben de herhangi görevle üstlenmek isterdim!”

Bu öğrencide tenkit edici duygu var olduğunu öğrendim. Bu, benim tesadüf olarak yaptığım bir yanlıştır. Hiç düşünmeyerek gözümünden kaçırın böyle bir olaya pek üzüldüm. Yaptığım yanlışı düzeltmek istedim. Çıkış yolunu aradım, buldum. Öğrenci Paçka'yı proje programın etkinliğine kalmağa da başardım.

Pavlına Koşevats
VI-2 sınıf öğretmeni

ÖĞRENCİLER

Sınıfımızın Sorun Üzere İncelemeYapacağı Sorunu Nasıl Seçtik?

Olsun ki Radoviş'te spor - rekreatif alanları var, öğleden sonra "Nikola Karev" ilkokulunun avlusundaki spor alanında Makedon ve Türk halkı gençleri spor etkinlikleri yapardılar. Çoğu kez futbol oynamak gençler arasında alan ve oynama terimi yoğun olduğu için aralarında kavga çıkar, hatta fiziksel çarpılar da olur.

Biz sınıf dersinde kimi sorunu çözmeğe giriştiğimiz sırada açık olan pencelerden kavga sesi duyulur. Spor alanı ile ilgili aralarında olan kavga bizlerde de huzursuzluk yaratır. Her iki etnik grupunda kurulan takımlar aynı zaman ve aynı alanda futbol oynamak isterler. İşte bu yüzden kavga olur.

Teneffüs esnasında bizler açık olan pencereye yaklaşıyoruz. Sporu sevdiğimiz yüzünden iki takımın yarışmasını izlemek isteriz. Aralarında alan yüzünden çıkan ihlâli yaptıkları yarışmakla halletmiş olurlar. Dersin başlama zamanı gelince pencerelerden uzaklaşarak yerimize geçmiş oluruz. Diğer teneffüste yine de pencerelere yaklaştığımız sırada durum büsbütün değişmiş, çünkü karma takımlar kurmuşlar ve böylelikle aralarında yeniden yarışma yaparlar.

Naditsa Stefanova, VI-2

Pavle Beni Misafirlığe Davet Etti

"Proje etkinliklerimi gerçekleştirdiğimiz sırada, Pavle beni misafirlığe davet etti. Ben, okuduğum sınıfta tek Türk öğrencisiydim ve okul arkadaşlarımla beraber birinci sınıfta okuyorum.

Okulda bütün öğrencilerle arkadaşlık ediyorum, Pavle'yle ise aynı rahlede oturuyoruz. Derslerden sonra, öğrütlenen okul gezileri, türlü törenler ve diğer okul etkinlikler dışında, biz arkadaşlık yapmıyoruz.

Ben kentimizin sonunda bulunan Şahim Mahalle'de yaşıyorum ve kentün bu bölümünde sadece Türkler "kapalı çevre"de yaşıyorlar. Kentün diğer bölgelerinde yaşayan Türkler, diğer halklarla beraber yaşıyorlar, yani orada multi etnik yaşam vardır.

Pavle, futbol oyununu seyretmemiz için beni evine davet ettiği zaman ben şaşka kaldım. Futbol oyunu bittikten sonra, bir iki satranç oyunu oynadık, akşam yemeğini yedik ve ben evime döndüm. Pavle beni gönderdiği sırada, ben ona kendi düşüncemi söyledim - yani bir gün ben de onu bana davet edeceğim.

Bu gibi durum benim için çok önemliydi. Çünkü arkadaşlık ve yalnız okulda değil, okul dışında aramızda dostluk olmasını da istiyorduk.

Eve döndüğüm sırada, ben ve Pavle vatandaş eğitiminden bazı bölümleri gerçekleştirdiğini ve vatandaş değerleri açısından yeteri kadar bilgi edinim, geliştirme ve bilgi ile dostluk diğer arkadaşlarla da kuracağımız hakkında bazı düşünceler kafamdan geçiyordu.

İkilemede kaldım: Bu görüşmemiz dostluk ihtiyacı görüşmesi miydi, ya da vatandaş eğitimi konseptlerin gerçekleştirmesinde bizim bir deneyimiz miydi? Bu sorunun cevabı zamanla ortaya çıkacak.

Kerim Şahin, VI-2

Aramızda Farklı Olan Kaynaklara Doğrultu “Şalvarlar artık bana tuhaf ve gülünç gelmiyor”

Küçük çocuklar, fakat hakiki araştırmacı olarak, soruna canı yürekten yaklaştık, kaynaklar yolunu bulmayakoyulduk, bulduk, diğer sözlerle böyle kaynakların berrak suyundan içmek istedik, içtik.

Uzun geçmişe dönmek için edebiyattan yardım istedik. Daha geniş bilgiler edinmek için önce Etnoloji Müzesi’ni ziyaret ettik. Böyle zengin bir müze bizim geleneğimizle, örf ve adetlerimizle ilgili var olan mazlemeler bu müzede sergilenmiştir.

Kocalı Yörük köyünde elân yaşamakta olan kimi ailelere misafiri olduk. Buralarda geleneğe bağlı olan giyim eşyaları korunmuştur.

Aile üyeleri ile konuşma yaptık. Bilgi edinmek için bütün araçlardan yararlandık. Kişilerin yaptıkları konuşmalarında birçok sorunları da ortaya atıldı. Bunlara çözüm yolunu bulmak istedik. Araştırmakla uğraştığımız yüzünden araştırma metodolojisinden yararlandık. Halktan geniş bilgiler elde ettik. Hatta medayalardan da konumuzla ilgili bilgi edinmek istedik.

Bizim ninne ve dedelerimiz kendi öz geçmişleri hakkında söz ettikleri sırada yaşamış oldukları örf ve adetleri, gelenekleri ve kültür anıtlara daima saygı göstermiş olduklarını bizlere halk diliyle anlatmaktaydılar. Ondan sonra çok yıllar önce onlara komşu olan Türk aileleri bu güzel vatandan ayrılarak Türkiye’ye göç ettiler. Böylelikle aramızda komşuluk kaybolunca Türk dilinde iletişim yapmamızda şimdi güçlük çekmekteyiz. Ama aramızda bağ büsbütün kopmuş değil, bayramlar için tebrikler gönderiliyor. Göç edenlerden bazıları doğmuş ve büyüdüğü vatanına karşı nostalji olanlar arada sırada ziyaret yaptıkları sırada görüşmeler yaparız ve zevkli anlarımızı bir daha birlikte yaşamış oluruz. Çünkü yalnız böyle yapılan olumlu davranışlar insanları hayatta memnun eder, dede ve ninnelerden kalan örf ve adet ile kültür geleneğimizin tanıtması olur, daha iyi saygı göstermek ve aramızda daha uzun yıllar yaşatmağa böyle karşılaşmaların yardımı da geçmiş.

Halk arasında söylenmekte olan bir hikmet sözü tesadüf olarak değil “İnsanı insan yapan rubadır” fakat “Güçlü bir at kötü bir semerin altında da belli olur” diğer bir hikmet sözü de var. Şimdi eğer aranızdan biri güzel giyinmek gerektiğimi bana söylerse, acaba yeni eteğimi ya da cins pantolonun giyinmem için karar almak bana bağlıdır. Müslüman kızcağız ise, biliyorum ki kendi renkli şalvarlarını ve sırmalı yeleğini giymiş olacak. Kentlerde yaşayan Müslüman kadınları günlük hayatta şalvarları çok seyrek taşırlar, fakat Türk halkının düğünleri renkli şalvarsız ve çöçeksiz düşünülemez. Onların bayramları, törenleri ve en güzel fotoğrafları her zaman halk giyimiyle süslü olduğu üstünde görülmektedir.

Fakat ben şalvarlara şaşıyorum, karneval olduğu da diyemiyorum. Onların etrafında dolaşır ve güleceğim geldiği sırada arkalarında gizleniyorum. Yanımda bulunan arkadaşım gülmekten kendini tutamazdı. Kendi kendimde bir hesaplama yaptım, şalvar için kaç metre ipeğe ihtiyaç var, bunun fiyatı ne kadar olacak ve dikilişi nasıl olmalıdır diye sorular üzere düşünmeye başladım.

Kocalı Yörük köyünü ziyaret ettiğim sırada pazar günü idi. Pazar günleri köyde düğün yapılır. Gelin sarı renkte şalvar giymiş boynunda altın gerdan, paralar asılı ve güzellerin güzeli bir kızcağız idi. İpekten şalvarlar giymiş güzel kızlar bizlere ikram yapardılar. Giymiş oldukları ipek

şalvarlar bu kızlara öyle güzel duruyordu ki başka elbiseler taşımış olsaydılar şüphesiz ki böyle uymayacaktı düşüncesine kapıldım.

Ben bundan dolayı bizim portfolyo için şalvarlar dikmek işini gönüllü olarak kabul ettim. Her ne kadar teyzem bana yardım etmişse de hemen bütün işleri ben kendim tamamladım ve yaptığım işten büyük zevk duydum. Üç şalvar diktik. Biri mavi renkte, diğeri kırmızı renkte üçüncüsü ise yeşil renkte, ama panoya kırmızı renkte olan şalvarı astık. Panonun sağ tarafında Makedon ulusun halk giysisi, diğeri tarafında ise yelek ile şalvarlar yani bizim Makedon ile diğeri halkların uzun yıllar ortak yaşam sembolünü hatırlatan eşyalar panomuzda yer almaktaydı.

Şöyle bir kaniya vardım ki - bir insanın büyüklüğü başkaların yaşam usulüne saygı yapmış olursa dolayısıyla kendi kendine de saygı yapmış olur.

Fakat diğeri arasında bizim sınıf arkadaşlarımız sorun üzere yapmış oldukları araştırmalardan elde ettikleri bilgi Kur'an kitabında yer alan bir hikmet sözün çok yararlı olduğu anlamını öğrendim:

“Kader kadının duvağına benzer, gösterisi pek azdır, fakat daha fazla gizlenmeyi sever”.

İşte bununla ilgili şunu söylemek isterim: Şalvarlar halk giyimi olarak bende artık gülünç yaratmaz. Şalvarlar giymiş Müslüman kız - kadınlara piyasada rastladığım zaman sırf görmek için onlara döneceğim. Çünkü şalvarlar Müslüman kadınına ait halk giyim eşyasıdır. Halk birlikte kent yaşam usulüne uymağa çalışmak doğru olur. Hepimiz kişisel olarak aramızda birlik kurmağa çalışmak ve ortak yaşam için aynı şartlar üzere durmadan çalışmak yararlı olduğu inancındayım.

Portfolyoya bağlı olan ödevler tamamlandığı sırada gelenek ve görenekler ile kültür anıtları bizim zenginliğimizdir. Çok yıllar birlikte yaşadığımızı andırır ve bunlara saygımız yüksek olursa birliğimiz de daha güçlü olur. “Nerede birlik varsa orada dirlik de var” düşüncesi hepimiz için yararlıdır.

Rujitsa Daova, VI-2

Benim Albümün Portfolyosu

Bizim portfolyomuzun de yer aldığı okul portfolyoların sergilenmesini birçok misafirler, enstitüler temsilcileri ve ebeveynler izlediler. Aynı öyle bu prezentasyonu yerel “Kobra” TV izledi ve onların aracılığıyla okulumuzda vatandaş eğitimi alanından gerçekleşen etkinliklerin bir bölümünü vatandaşlara tanıtım yapılması sağlandı.

Portfolyonun son bölüm işlenmesinde estetik çalışmaya ben katkı sundum. Bir sanatçı gözüyle portfolyonun yapılmasını izliyordum ve portfolyoda yer alan toplanılmış bilgi, resim, konseptlerdeki notların düzeltilmesini yapıyordum. Paskalya yumurta sepeti ve diğeri resimler benim yarattıklarım olduğunu söylemem belki hiç mütevazı değildi. Ben, bu şeyleri yarattığım için çok gururluyum.

Portfolyomuzu bizden olduğu gibi hissediyorduk, çünkü aramızdan her kişi onun üzerine bir şeyler çizmek ya da yazmak istiyordu.

Bu çalışma, bizler arası sadece sorunun ortaya koyulması ve sorun hakkında düşünmek ve sorun üzere mümkün olan çözümleri bulmak değildir, aynı öyle kamu oyun siyasetine katılmak da demektir.

Bu bizim portfolyomuzda görülen (yer alan) emeğimiz, bizim edinimlerimiz ve bizim neticelerimizi resim çekmekle tarihe geçirdik ve bizim kişisel albümümüzün bir bölümü olarak sayılır.

Borçe Yanev, VI-2

Dragan Amca, teşekkür ederiz!

Bizim sınıfımızın araştırdığı sorunun çözümü olarak “Kültürel - Kamu Katılmaları ve Yarışmalar” siyasetini seçtik. Bizim siyasetin bir bölümün gerçekleşmesi için, Radoviş “Buçim” Kültür Sanat Derneği’nin sanat yönetmeni Dragan Georgiev’in yardımı (katkısı) çok büyüktü. Dragan Georgiev 28-30 Mayıs 2004 yılında uluslar arası Kültür - Sanat Manifestasyonu’nu “Oro Veselo” örgütlüyor. Bu manifestasyona belediye de olan bütün kültür - sanat dernekleri katıldılar, aynı öyle birçok yabancı devletlerden kültür - sanat dernekleri misafir olarak katıldılar.

Biz, neşeli olan bu manifestasyonun bir bölümüydük. Katılıma bizim üç noktamız vardı, onlar da: spor salonunda, kültür evinde ve en iyi ile en başarılı noktamız kentin merkezinde gerçekleştirdik.

Manifestasyonu bütün vatandaşlar seyretti, geleneğin bir nişanı olarak halk giysileri düşünüyorum ki şimdiye kadar en güzel ve en neşeliydi.

Farklı halk giysileriyle sarılmış, fakat yüzlerinde gülümseme ve kendi gelenek görenek ve kültürel değerlerin sergilenmesi en başarılı şekilde isteği gösterdiler.

Bu manifestasyonda sınıfımızın ele aldığı siyasetin bir bölümü gerçekleşiyordu.

Bundan dolayı, can yürekten şunları söylemek istiyoruz: “Dragan amca, teşekkür ederiz, en gerçek siyaseti seçtiğimiz için hepimiz şükranlarımızı sana bildirmek borç biliyoruz.

Miryanka Grumbarova, VI-2
Aleksandra Traykova, VI-2

**Bayramda Biz sizlere,
Paskalye ve Noel bayramı’nda ise Siz bizlere**

“Çözülmüş sorunlar yoktur, aslında sadece daha az ya da daha çok çözülmüş sorunlar vardır” hakkında bilgi edindiğimiz çok önemlidir. Neticelerin elde edilmesi için yıllar geçmesi gerektiğini bildiğimize rağmen, yine de biz kendi katkımızı sunacağız (vereceğiz), biz katılacağız, bu sorunun çözülmesine elde edeceğimiz neticeler ve davranışta olan sorunlardan memnun olacağız, toplumun aynı öyle hem etnik gruplar arası olan ilişkilerin uyumsarlığın daha yüksek seviyede olması için çaba harcayacağız.

İnsan zarar gördüğünde ne gibi şeylerden acı hissedeceğini öğrendik, bunun için sorumlu ve yaratıcılıkta bizim vatandaş eğitim gerçek amaçları bizlere yardımcı olacak.

Verçe Angelova, VI-2

Portfolyonun Hazırlanması

“Geleneklere ve Kültürel Değerlere Karşı Saygı Gösterilmemek, Etnik Grupların Yaşayışına Kötü Etki Yapabilir”

Proje için gereken bilgilerin toplanma ve işlenme sürecinde, şimdiye kadar kullandığımız ve bana tanıdık olan usullerin farklı gerekli olması anladım. Aynı öyle, enformasyonların toplanması, iletişim, sorumluluklar, serbest zamanın etkili örgütlenme gereği daha yüksek bir seviyede olmasına yardımcı oldu.

Takım çalışmalarında kendi görevlerinin gerçekleşmesiyle ihlâlin değer biçmesini yapabileceğimi ve ihlâlin ne olduğunu bileceğimi farkına vardım. Aynı öyle, ihlâlin kaynaklarına kişisel ve grupsal metodla çözümlenmesine değindim, böylelikle çözüm usullünde kendi tutumum olmasını öğrendim.

Sorunun çözümü esnasında kullanılan farklı iletişim ve işbirlik maharetleri öğrendim. Birçok iletişim usulleriyle karşılaşarak normal konuşmadan ayırt edebildim.

Yazı yerin sınırlı olduğu için portfolyomuzda yer alan içeriklerimizden daha büyük bir kısmı semböllük olarak şöyle gösterilmiştir: kilise ve cami, kırmızı yumurtalarla sepet ve baklavayla ikram çinisi - dinni semböllerini teşkil ediyorlar (gösteriyorlar).

Uzatılan eller - etnik gruplar arası beraberlik yaşayış isteğini belli eder.

Tayfi - dünyada en büyük köprü, ıtır çiçeği - sağlık sembolü umut ise son olarak söner.

Semböl, her zaman içerilikten daha tesirlidir (çok açıklıyor), sözcükten daha kuvvetlidir, bunun için bizim portfolyomuzda o kadar çok semboller yer almaktadır.

Canı yürekten yaşatlarıma bu gibi ve benzer etkinliklere aktif katılmalarını tavsiye ediyorum, katılmanın hedefi ise bizim çağdaş toplumumuza yararlı vatandaş olmamız demektir. Çünkü toplumumuz yeni düşünce ve görüşü olan kişiler, diğerlerinden dünyaya farklı ve daha güzel bir dünya yaratmasını istiyoruz. Sorun, geçmişteki doktrin (dogma) ve yazıf tarafları bizim çabamızı yıkmayacak bir dünya olması için çalışıyoruz. Aynı öyle, burada ebeveynlerimin bana verdikleri desteği öne almak istiyorum, onlar kendi serbest vakitlerinden zaman ayırarak benim “misyonuma” harcadılar ve ileride de bu gibi benim etkinliklerimde bana yardımda bulunacak sözü veridiler.

Anita Stankova, VI-2

MESLEKİ İŞBİRLİKÇİLER

Çocuklar sadece çocuklardır, daha yaşlılar geleceğin yolunu ararken her zaman çocuklara yardım etmeleri gerekir

Çocuklar arası multi etnik anlayışı daha basit ve açıktır, çünkü onlar sadece çocuktur. Biz bu gibi anlayışı bizim okulumuzda görebilmekteyiz. Çünkü okulumuzda birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar Makedon milleti ve Türk milletine ait öğrenciler vardır. Türk öğrencileri eğitimlerini ana dilleri üzerine görüyorlar, fakat onlardan kimileri kendi istekleri üzere eğitimlerini Makedon çocuklarıyla birlikte Makedon dili üzerine gerçekleştiriyorlar.

Aynı öyle, Türk milliyetine mensup olan 12 meslektaşlarımız vardır. Bunlar hem Türk dili hem de Makedon dili üzere öğretim gerçekleşen sınıflarında çalışmaktalar. Onlar merkezi ve kent okulumuzda hem Kocalı köyü ile Kalauzlu köyünde bulunan iki yerel okulda ders yapıyorlar.

Öğretmenlerin odasında Paskalye Bayramı'nda makedon dinni semboller, Bayram'da ise Müslüman dinni semboller yer alıyor.

Okul günü veya hayatımızda önemli tarihlerin kutlanmaları sırasında kültürel - kamu tören ve yarışmalarda hem Makedon hem de Türk milliyetine mensup olan öğrenciler katılımcı olurlar.

Öğrencilerin beraberliği en iyi şekilde okuma yılının sonunda yapılan törenlerde görülebilir. O zaman öğrenciler, türkü ve oroyla, aynı öyle birçok sanat ve spor oyunlarına katılarak en samimi bir şekilde birbirlerine yaklaşım sevinçlerini aralarında paylaşıyorlar.

VI-2 sınıfın öğrencileri hangi sorun üzere araştırma yapacağını görevi Türk öğrencileri üstlendiler (anladıkları) ve VI-2 sınıf öğrencileri böyle çalışmalara büyük ilgi gösterdiler. Okul arkadaşları Türk yani onların geleneklerini ve kültürel değerleri üzere araştırma yaptıkları için memnun idiler. Aynı öyle, Türk öğrencileri de yardım etmek istiyorlardı. Onun için Makedon öğrencilerini kendi evlerine davet ederek yaşayışlarını yakından görme imkânı sağlıyorlardı. Makedon öğrencileriyle Türk öğrencileri daha yakın arkadaşlık kurmak istiyorlardı. Bu sorun üzere araştırma yapılarak, sadece okulda değil, yani belediye çapında etnik grupları arasında daha çağdaş bir yaşayış için beraberce eylemde bulunacaklarına inanıyorlardı.

Okulun pedagogu ve psikologu olarak VI-2 sınıfın portfolyo yaradılışı esnasında bütün olup bitenleri büyük ilgiyle izliyorduk. Bu çalışma esnasında Makedon ve Türk milliyetlerine ait öğrenciler arasında ilgi kurma ve daha büyük işbirliğinin olduğunu fark ettik. Bu sorunun ortaya çıkarılmasıyla öğrenciler ve öğretmenler arasında hakiki bir güvenin yaratıldığını sonuçuca vadık.

**Gordana Valaiova, pedagog
Zoyka Petrova, psikolog**

VELİLER

Ortaya Atılmış (koyulmuş) Temeller

Evlat bakmak zor bir iştir, terbiye vermek ise daha da zordur, evlatlıktan hakiki bir vatandaş yaratılması ise önemli olduğunu kabul etmemiz gerek. Toplumda olagelen olumsuz olayların şahidiyiz. Bu olaylar geleceğimizin en doğru yolunda yürümemize engel oluyor. Bu konu içerisinde eğitim sisteminde yapılan değişmeler hakkında kendi memnun olduğumu burada ilan etmek istiyorum. Özellikle vatandaş eğitimi bölümünde olan yenilikler hakkında.

Büyük ve küçük, zengin ve yoksul olan biz vatandaşlar, yarınımızı, bizim geleceğimizi nasıl iyileştirebileceğimizi (nasıl daha iyi yapabileceğimizi) bilmemiz gerekir. Bu gibi bilgi, bilme ve isteğin en küçük yaştan başlayarak temellerini atarsak daha güvenli olur. Çocuğumda hayat ve topluma karşı vatandaş ilişkisinin başlangıcını vatandaş eğitimi programlarına katılmasında görüyorum. Böylece çocuğum bir toplumda aktif katılımcı gibi kendi kişiliğini hisseder. Böylece hayatında yararlı vatandaşın önemli rolü elde eder. Bu bir süreçtir, olay değildir. Olaylar kimi formül üzere birdenbire elde edebilirler. Süreç ise evde, öğretim - öğrenim kurumlarında ve ortamda çaba harcaması yapılır.

Çocuk çözüm için seçtiği sorun hakkında tam ya da yaklaşık doğru cevap aramada başarı bulunmaz. Sorunun var olmasını bildiğinde, sorunun çözümü üzere çalışma başlamasını kabul etmesi ve aynı zamanda hem kendisini hem de yaşadığı ortamı bana göre çok ayrıntılı bir usulle değiştiriyor. Çocuğumun vatandaş olması için çaba harcadığımda ben sözsüz kalıyorum. Akşamleyin işimden yorgun döndüğümde çocuğumun çalışma masası üzerine durup kestiği resimleri, bütünlenmemiş yazıları, resimleri bakıyorum. Kendisi ise, kendi görüş ve düşüncelerini bizlere bu şeylerle ona ödev olarak verilenleri üzere açıklamak istiyor. Hakikaten, gözlerim yaşla doluyor. Ve inanıyorum ki hepimiz çocuğum gibi ciddi olarak yaşadığımız toplumda vatandaş rolünü kabul edersek, hepimizin daha iyi bir gelecek olacak.

Boris Stanoev, Ebeveyn

Ebeveynlerin Katılımı

Hepimiz vatandaş eğitiminden ihtiyaç duyuyoruz, çünkü hayat ilişkileri daima birleşik oluyor, biz ise hukuk inancı seviyesi yüksek ve etik, sorumlu olunması bizden isteniyor.

Çocuğum, kendi eğitim esnasında vatandaş eğitimi proje programlarını tanımak fırsatı olduğu için ben çok memnunum. Geçen yıl İştip'te düzenlenen bölgesel yarışmada birinci yeri kazandılar. İştip'ten CRS tişörtlerinde bulunan portfolyo sembolleriyle döndükleri zaman onların sevinçleri büyüktü. Aynı öyle, onlarla birlikte kazandıkları birinci yer için ödülü - televizyon ve videorekorderi getirdiler.

Öğrenciler için unutulmayan bir gün idi, okulun günü, ebeveynlerin gururu ve ölçülmez neşesi idi. Medyalar ise bütün bu başarı ve neşeyi Radoviş kamu oyunu önünde sergiledi. Vatandaş eğitimi amaçları için çok ayan bir vizyonu olan bu çocuklar, bütün toplumsal birliği önünde ihlallerin çözümü için çağdaş usuller tagdini yapıldı.

VI - 2 sınıf öğrencileri bu okuma yılında çözmek için yeni bir sorun seçtikleri zaman, benim çocuğum diğer öğrencilerle birlikte vatandaş eğitimiyle bir yeni tecrübe zenginliğine sahip oldu. Ona verilmiş ödevi çok ciddi ve sorumlu kabul etti. Çocuğumda büyük değişimler hissettim: sorunun çözümünde çok daha aktif idi. Özellikle benimle çok daha yakın oldu. Aynı öyle ninne ve dedesine yanaşarak onlardan ilham olarak belediyemizde beraber olarak yaşamamızın nedenlerini arıyordu. Sadece bu sorunun çözümüne değil, aynı zamanda diğer sorunların çözümüne de kendini verdi. Çocuğum, artık kamu siyaset özelliğini taşıyan sorunun identifikasyonu yapabiliyordu, aynı öyle bu sorun üzere bilgi toplama ve tespit etmeyi de yapabiliyordu.

Portfolyo yapması için kendisi herşey hakkında gereken şeyleri meraklı olarak araştırmalar yapıyordu. Bu çalışma onların portfolyo yapmasında son araştırma bölümü olarak sayılırdı. Kendi sınıf arkadaşlarıyla, sınıf öğretmenin mentörlüğü altında, üç hafta gecelerin geç saatlerine kadar portfolyo üzerine çalışıyorlardı.

Eve döndüğü zaman, kendi yorgunluğunu gülümsemekle gösteriyordu ve onların grup çalışmalarında arkadaşlığın olduğunu bana sergiliyordu. Arkadaşlık yapmakla yeni alışkanlık ve düşünceler kazanıyorlar. Onların periodik anlaşmazlıkları yaratıcı ihlallere dönüyordu.

Ebeveyn gibi çocuklarımıza sadece vatandaş eğitiminden değil, diğer öğretim - öğrenim etkinlikler bölümünden de daha fazla çalışma ödevler ve angaje edilmeleri verilmesini istiyorum.

Tsvetanka Angelova, Ebeveyn

Hazırlayan:

**Pavlina Koşevats, Öğretmen“Krstev Petkov Misirkov” İ. O.Radoviş
Mika İlieva, Danışman, Delçova EGB**

KONU:

**EĞİTİMİ GELİŞTİRME
DESTEĞİ İÇİN PARTNÖRLÜĞÜN
TEŞVİK EDİLMESİ**

OKUL - VELİ İŞBİRLİĞİ

Bizim öğretimlik pratiğimizde git gide hep daha sık veliler ile okul arasında farklı işbirlik formları görülüyor. Fakat, öğretim - öğrenim sürecinde bu iki önemli subjeler arasında yeteri kadar iletişim olduğu söylenmez. Çok sık iletişim eksikliği yüzünden kimi sorunla meydana çıkıyor.

Kendi işimi analiz ederek ve benim ve meslektaşların çalışmaları ile velilerle yapılan işbirlik üzere “Demokrasi Esasları” içeriliği öğrenciler tarafından işlendiği zaman, belirli sorunlar görülür. Bundan ötürü, ebeveynlerin de ders sınıfında bulunması gerektiğini hissettim. Böylelikle veliler öğrencilerin görevine katılmakla, içeriliğin anlamalarına kolaylık sağlanır, çünkü bu içeriliğin büyük bir bölümü ebeveynler için bilinmeyen bir malzemedir. Köy ortamında çalıştığımı söyledikten sonra, yukarıda söylediklerim sizlere daha anlaşılır olacak. Çünkü bu gibi ortamlarda ebeveynlerin eğitim seviyesi daha düşüktür.

Bu hedefimi gerçekleştirmem için “Beraber Okuyalım” başlığı altında metodik ders eğitimleri örgütledim.

İlk ders çalışmaların birinci sınıf öğrencileri ebeveynler ve okul veliler heyetinin üyeleriyle gerçekleşti. Bu ders çalışmasında “Sorumluluk” konusu işlendi. Ayırimsal grup çalışmalarla veliler problemleri (sorun olan, sorunlu) durumların çözümünü yapıyorlardı ve bu çalışma çok başarılı oldu.

İkinci ders çalışmasında “Yetki” konusu işlendi ve bu çalışmaya ikinci sınıf öğrencileri kendi ebeveynleriyle birlikte katıldılar. Etkinlik çift kişiler (öğrenci ve ebeveyn) halinde ayırimsal ödevler işlenerek gerçekleşti. Önder seçim kuralı teşebbüsüne saygı göstererek öğrenciler önder seçiyorlardı. Ondan sonra her öğrenci kendi sorunlu ödevi hakkında bilgi veriyordu. Bütün çalışma esnasında öğrenci etkinliğin önderi olarak ebeveyninden yardım istiyordu.

Ebeveynin sınıfta bulunması, diğer ebeveynlerle, öğretmen ve öğrenci arasında yakın ilişkinin kurulması için olanak sağlandı. Bu gibi ilişki her öğrencinin önünde bulunan ödevlerin gerçekleşmesine kolaylık sağlandı. Aynı öyle ebeveynler, onların da öğretim - öğrenim sürecine katılmaya imkân sağlandı. Düşünüyorum ki bu şekilde yapılan işbirlikle ebeveynlerin büyük bir kısmında beliriveren kör inancın atılması oluyor. Böylece okullarımızda kendi yerini bulan birçok yenilikleri ebeveynler anlamış olacaklar ve istenilmeyen durumlardan kurtulmuş olacağız. Bunun yanısıra, demokratik davranışı hakkında kendi kişilerin olgunlaşması imkânı da onlara sağlanmış oluyor ve aynı zamanda kendi çocukların okumalarında onlara yardım edebilecek bilgi ediniyorlar.

Ebeveynlerin bu gibi işbirlik yapmaktan memnun olduklarını doldurdukları anketlerden öğrenebiliriz. Bir metodik ders çalışması anketten çıkarılmış örnekler:

“Kendimi memnun, yararlı olduğun, heyecanlı ve hoş... hissediyorum.”

“Kendisini yalnız hissetmemesi için çocuğuma ahlaki destek veriyorum.”

“Çalışmak ve öğretmeni önünde kendi çocuğuna yardım etmek duygusu çok iyidir.”

“Buna benzer diğer etkinliklere katılmak istiyorum.”

İkinci sınıf öğrencileri “Çalıştığın zaman kendini nasıl hissediyorsun?” sorusuna, şu cevapları verdiler:

“...Yalnız olmadığım ve yardım gördüğüm için heyecanlı ve kendimi hoş hissediyorum. Çok memnunum.”

“Ben ebeveynlerimizle beraber resim çizdiğimiz ve çalıştığımız için çok neşeliydim.”

Artık üç yıl ders çalışmalarını örgütlüyorum, fakat şimdi bu gibi çalışmalarım kent ortamı içinde oluyor. Koçana “Nikola Karev” İ. O. öğretim - öğrenim çalışmasında bütün subjeler arası işbirliğin kurulduğunu söylemekten zevk duyarım. Burada etkinlik ve işbirlik formlarının sayısı çok büyüktür. Özellikle veliler heyetinin aktif katılımı önemlidir. Bu heyetin katılımı şu görevlerle görülebilir: çalışma şartlarının iyileşmesi, elbise, besin, ders malzeme, sosyal tehdit edilmiş ve hasta öğrenciler için maddi araçların temin edilmesi, gezilerin örgütlenmesi vb.

Bizim okulumuzun gelişmesi için okulun ebeveynlerle partnörlüğü en önemli hedefdir.

Bütün öğretmen, öğrenci ve okulda diğer işçiler, ebeveynleri “kendi” kişiler olarak hissediyorlar, yani periodik olarak sadece çağırıldıkları zaman okulun ziyaretini “misafirleri” olarak hissetmiyorlar. Okul çocukların sorunları üzere ebeveynlerle beraber yaşıyor, beraber konuşma yürütülerek herşey için çözüm yolunu bulmaya çalışıyorlar. Ebeveynler kendi hak ve sorumluluklarını biliyorlar ve bunun için okul birliğinde eş üyeler hakka sahiptir.

Kata Sinadinovska

İlk kademe ilkokul öğretmeni
Koçana “Nikola Karev” İ. O.

YAŞLILARIN EĞİTİME KATILMALARI

Demokrasili yaşamak için gençler tutum almayı öğrenmek, durumun önemli olduğunu anlamak, yarının toplumu daha iyi ve gençlere faydalı olması üzere çalışmak gerek. Öğrenciler geniş bilgiler elde etmeleri, alışkanlığın yaratılması ve becerili olmaları için öğrenciler, getirilmiş yeni programın gerçekleşmesine katılmağa davet etmek iyi olur.

Demokrasi Esaslar programına kişiler kendi öz bilgileriyle katılmak sorumluluğu üzerine almak etkisi başarılı olmasıyla şüphesiz ki bunların yetkisi yüksek olmasına imkân sağlanmış olacak.

Böyle bir programın gerçekleşmesi pek kolay ödev değil. Vatandaş Eğitimin programı efektif (tesirli) çalışmaların olmasına belirli felsefeler ve ilkelere ihtiyaç var.

Okul kendi başına bir eğitim kurumu olarak demokrasi toplumu hakkında bilgi edinme yeri genç nesilin belirli eğitim kuralları üzere yetiştirilmiş olur. Biz genç nesil olarak, daha ilk seçime oyumuzu vermeğe vatandaş hakkında sahip olduğumuz sırada oyumuzla belli yardım yapmayı seven doğrultuda yana olan kişiler seçmek usulünü bilmek. Böyle bir amaca varılması için seçimle ilgili yapılan eğitim çalışmalarına yakından ilgi göstermek bilgi edinmek için yetkili olan kişilerden ders yapmağa davet etmek, örnek: yönetmenler, antronörler, doktorlar, parlamentocular vb. Böylelikle hazırlıklar yapılmaya ihtiyaç var, çünkü kişisel tecrübeler daha geniş alanda gerek toplumda gerek de siyasi hayatta bağ kurulma usulünü öğrenmek doğru olur. Kamuoyun hayattan bir kişi dersi örgütlemek için davet edilmiş olursa, şüphesiz ki kaliteli hazırlamalara yalnız öğretmen tarafından değil, misafir olan kişi öğrenci gibi eğitim dersinde etkin olması gerek. Böyle bir eğitim ders saatin örgütlenmesi için hazırlanma safhalarını vermek yararlı olduğu farkına vardık. Bir futbol oyununun başarılı olmasına antronömün seçme usulünü öğrenmek sizlere yardımcı olacak:

Antlaşma, yönerge; eğitim ders saati yapıldığı sırada antronömün seçim analizi yapılması için geniş enformasyonlar vermekle eğitime katılanlar payını sunmuş olduğu sayılır. Edinimler üzere değerlendirmeler ve sorun ile durum hakkında ders esnasında ödevlerin çözülmesine belirli vakit tayin etmek, dersin içeriği öğrenmeye ihtiyaç var.

Öğretmen konu ile ilgili yaptığı birçok hazırlamalar soruların kurulmasıyla ilgili olmalıdır. Böyle hazırlanan sorular futbol takımına sorumlu olacak kişi yani antroman seçmek için bizlere geniş bilgi ve seçim yolunu öğretmiş olacak. Anlamını bilmediğimiz kelimeler ile dersin amacına usulü verilmiş olabilir. Grupların çalışmaları için sınıfın düzenini yapmak tablonun hazırlanması gibi hazırlıklar önceden yapılmalıdır.

Eğitim dersinin önemli amaçlarından biri takım antronomü tanıtmak ve o kısa bir müracaat yapmak - yani kendi kişiliği ve çalışma yeri ile kendi tecrübeleriyle ilgili bilgi vermek doğru olur. Ondan sonra öğretmen tarafından ders esnasında öğrencilere rollerin dağıtımı yapılır ve yararlanacak araçlar üzere açıklamalar yapılır. Sonra dersin amacı belli olur. Ders yapıldığı sırada anlamı belli olmayan kelimeler kullanılmış olur üzerinde açıklamalar yapmak gerek.

Öğrenciler sorular yardımıyla ifade alma düşünceleri hakkında aralarında tartışma yürütülmeğe başlar “duruma sorumlu kimdir?” ve “Sorunun sorumlusu kimdir ve böyle bir duruma yararı ne olacak?” Tartışma esnasında verilen cevapların notunu öğretmen kağıta alır, tabloda belirtir, diğer taraftan da hem öğrenci hem de konuk kişi elinde olan tabloda her soru cevabın kaydını yapar.

Sınıf öğrencileri altı gruba ayrılırlar. Her grup kendi çalışma usulünü çalışma sürecini ve yapması gereken sergilemeye vakit önceden tayin etmelidir.

Dersin gelecek safhası ise sınıf toplantı salonunda dönmüş oluyor. Başkan yani konuk - antronom örgütlediği toplantıyı yürütüyor. Başlangıçta başkan giriş yapıyor. Bu girişte antronom takım çalışmasını önemsiyor, spor yapmak ve spor ruhu üzere açıklamalar yapıyor. Aynı öyle de antronomun sorumluluğu ve komitenin önemli olduğu yarışmaları belirtir. Sergilemeler yapılır (hepsi gruba karşı adaletli olmak için vakit seçilir. Vakit, vakit ölçüsü aracıyla ölçmek karar alınır. Her sergilemede üyeler soru sormağa hakkı var. Değerlenmeler bittikten sonra komite üyeleri kısa bir süre başka bir odaya çekilirler. Yarışmakla ilgili düşünceler ortaya atılır, tartışmalar yürütülür ve kötü - iyi taraflar tespit edilir. Böylelikle adaletli kararlar yarışmaya katılan her aday için alınır. Sonunda kararın ilanı olur ve seçim nedenleri üzere geniş açıklamalar yapılır. Fakat futbol takımı antronomun seçim kararı üzere bütün üyeler yeniden tartışmalar yapmağa hakkı var.

Dersin son safhası olarak, yeni çalışma yöntemleri yaşlı kişilerin katılmalarıyla belirli olan eğitim içeriliğın gerçekleşmesine öğrencilerin daha etkili ve yarının sorumlu vatandaş olmalarına yararlı bir sonuca varmış olurlar.

Derslerin canlı olduğu hissedilir ve ilgi çekici oluyor, çünkü hakiki hayattan yararlanan tecrübeli kişiler tarafından değerlendirme yapılmış, bilgi verici idelerden yararlanmış demektir. Böylelikle öğrenciler eğitim kavramlarını daha iyi anlamış ve öğrenmiş programın değerlendirme yolunu da öğrenmiş olurlar.

Yanakopulu Dina

Sınıf öğretmeni

Üsküp “Petar Zdravkovski Penko”

VATANDAŞ EĞİTİMİNDE DEMOKRASİ DEĞERLENDİRMELERİN AFİRMASYONU SİVİL SEKTÖRLERİNDEKİ PARTNÖRLÜĞÜN YARDIMIYLA OLMALI

Bireylerin sorumlu ve etkin bir durumda olmaları demokratik yaşamı için partnörlükte yaratıcılık, demokratik kurum ile örgütler arasında (gruplar, aynı hak eşitliğe saygı göstermek, aralarında yakın ilişki kurmak, toplumda bağlılık üzere çalışmalar) vatandaş eğitiminin yardımıyla olması gerek.

Partnörlüğün kurulma ile gelişmesine ek olarak da sivil örgütlerin ve kurumlarla yapılan işbirlik, tecrübe ve ortak etkinliğe bağlı olmalıdır. Bunların yaptığı doğru çalışmalara ait olan fakt ile dokümanları belirtilmesi gerekir. Böylelikle vatandaş eğitiminin gelişmesine katkıda bulunmuş olunur. Böyle yapılan faydalı etkinliklerin yardımıyla öğretimin daha kaliteli olmasına her çalışanın payı geçmiş olur. Koçana ve Delçova kentlerin bölgelerinden sivil yerel birlikler aralarında yapmış oldukları çalışmalarla ilgili söz edilen somut olaylar üzerinde konuşmalar yürütülmelidir. Okul kurumlar ile vatandaş eğitimi arasında yapılan değerlendirmelerin yüksek seviyede olması üzere sürekli çalışmak gerek.

Son iki - üç yılda bizim okul kurumlarımız birkaç proje ya da etkinliğin gerçekleştirilmeleri üzere çalışmalar yapmışlardır. Böyle çalışmaların tek amacı, öğrencilerin grup çalışmaları ilkokullara ait olmasına belirtmekte. Sivil örgütlemelerin tecrübeleri metne alınmış ve bunu yazılı olarak şöyle izaat etmek doğru olduğunu buluyoruz: Koçana'dan HZG "Geleceğe Işık Vermek" ve HZG "Hepsine Hak Eşitliği", Delçova'dan ise HZGR "Khram". Diğer sivil örgütlerin var oluşuna da inanmalıyız. Böyle sivil örgütler ve okul kurumları her vatandaşın daha şuurlu olmasına yardımcı olmuş olacak.

Böyle bir irdeleme olayın yardımıyla biz birkaç proje üzere çalışmak uygun bulduk. Çünkü bizim düşüncemize ve projelerin amaçlarına göre vatandaşların değerli seviyeleri belirtilmesi önemlidir. Böylelikle yerel ve bölgesel seviyesinde partnörlüğün geliştirilmesi üzere çalışmalar yapılır.

Bu durumlarda programın gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir, Romların eğitimi ile ilgili şöyle bir proje gerçekleştirilmektedir "Yarının Daha İyi Olma Doğrultusuna Eğitim Yapmak", "Hepsi Eğitim Görmelidir" vb. Bu program 2002 yılının eylül ayında gerçekleşmeye başladı. Böyle bir yararlı programın temel amacı hepsi eğitime karşı şuurlu olarak davranmak, özellikle Rom etnik grupunda. Bilindiği gibi Rom etnik grup çocukların birçoğu eğitim dışında kalmış ya da eğitimde başarıları düşük, okulu terk etme, yüksek sayıda ders saati özürsüzlüğü, çocuklar düzgün eğitimden uzak kalmaları, veliler kendi çocukların eğitimiyle pek ilgi göstermemeleri gibi olaylar eğitime zarar getirici olarak sayılır.

Koçana “Malina Popivanova” ilkokulu ve Delçova “Vanço Preke” ilkokul öğrencileri grupların temel amaçları ilkokulda eğitimin düzeni daha uygun olması üzere çalışma yaptılar.

Ön plana alınan amaçların gerçekleştirilmesi için çeşitli etkinliklere ihtiyaç var. Böyle etkinliklerin gerçekleştirilmesine vatandaş eğitim programı üzere başarılı çalışmalar yapılması için birçok eğitim usullerinden yararlanmalı, bunlar da: tribinler, çalışmahaneleri, yuvarlak masalar, debatlar (tartışmalar), gece karşılaşmaları, kış ve yaz kampları, açık resam eğitimi, tarihi - kültür anıt yerlerin ziyareti, ek dersler, velilerle çalışma yapmak ve çok sayıda etnik grupların halk giyim eşyaları gösterilerine ait okulda bir küçük odanın temin edilme üzere çalışmalar yapmak. Bu gibi etkinliklere Makedon ulusundan ve Rom etnik grupundan yüksek sayıda çocuklar katılmaktadırlar.

Projenin etkinlikleriyle ilgili belirtilmiş olan birçok içeriklerden yapılması için okullar arasında işbirliğin olmasına ihtiyaç var. Böyle işbirliğin başarılı olması için eğitim - öğretim üzere çalışan sorumlu kadro da katılmalıdır. Bunlar eğitimi olarak şu alanlarda kendi katkılarını sunmalarına yararlı olur: Makedon dili, İngiliz dili, matematik, coğrafya, kimya, biyoloji, resim eğitimi, fiziki ve ruhsal sağlık, aileler ve insanlar arasında ilişkilerin kurulmaları ve gibileri. Bu ve buna benzeri doğrultuda yapılan etkiliklerin gerçekleştirilmesi, bir demokratik toplumda eğitimin kaliteli olmasını belirtmiş olur.

Çalışmahanelerde örgütlenen çalışmalara doğrudan doğruya katılan “Malina Popivanova” ilkokulu psikologunun dediğine göre “Çalışmaların etkinliği gerçekleştirilmesiyle değerlendirmeler de daha efektif olur (doğrudan doğruya ya da ertelenebilir). İntibalar ve çalışma proseslerin belirtme amaçları üzere beklentiler yararlı, yani optimist, duygusal olur. Böylelikle her çalışma üzere önceden konsept yapılmış olursa şüphesiz ki ilerlemeler de olacak.”

Böyle bir projenin sıralı olarak gerçekleştirilmesi için gereken birşey varsa, o da önceden çalışmahanelerin dizaynı yapılmalıdır. Verilen somut ödevler, çocuğun çalışmahanede angaje edilmesi üzere vurgulaması doğru olur. Diğer taraftan temel amaçların gerçekleşmesiyle projenin hakiki fonksiyonunu belirtmiş olur. Mikrodinamikin yardımıyla yapılmış olan etkinlikleri her bir öğrenci çalışma safhadan geçmek zorunda kalır. Bunların birçoğu oyuna benzeyebilir. Böyle bir projenin etkinliğiyle ilgili önemli olan ödevler de gerçekleşir, daha doğrusu bunların yardımıyla tutumların, maharetin, değerlerin gelişmesi yüksek seviyeye çıkmasına neden oluyor.

- **Demokrasi özelliklerin ilkesi** - Önce vatandaş eğitiminde çalışanların ilke, kişisel hakları ve özgürlüğü, toplumda konstruktif çalışmaların yapılması için beceriliğin güçlendirilmesi ve toleranslığın yaradılışı, okulun diğer eğitim ile kültür kurumlarla işbirliğin yapılması, öğrencilerin sosyalleşmeye karşı sorumlu olmaları, yani aile, birtakım çocuklar ile gençler sivil örgütleri birlikler, medyalar gibi kurumlarla işbirlik yapmak yararlı olur.

- Çalışmada tecrübe ilkesi - Yetke ile maharetin gelişmesine tecrübe ilkelerinden yararlanılmış gibi olur. Özellikle sosyal ve interaktif maharetli, günlük hayatta karşılaşılan kimi durumlar üzere analizin doğru olarak yapılmasına, beceriliğin yaradılması kararlarına alınmasında bağımsız olmak, kanun ve kurallara göre davranmak, bütün bu çalışmalar metodoloji usullerine göre olması gerek.
- Farklılığa saygı gösterme ilkesi - Böyle ilke siyasi durumlara karşı tutum alma; ideolojiye, etnik birliklerine, ırk farklılığı öğrencilerin davranışlarında ekstremizm zararlı olduğu kaniya varmak, farklı anlayış, tutum ile fikirlere karşı toleranslı davranma vb.

Böyle bir doğrultudan öğrenciler her çeşit form ile çalışma tekniğini öğrenmiş olur. Böylelikle öğrencilerde var olan kör inanç kökleri belirtilerek, bunlardan kurtulmak üzere çalışmak gerek. Kişisel olarak stereotip davranış ile inançları öğrenmek, kişisel bireyliğini ve değerlerin de bireylik durumunu sezmek, onlar özelleşme oldukları hakları saygılamak, kültür maharetlerin yaradılması üzere sürekli çalışmalar yaparak, iletişim kurmakta ılımlı olmak, idare usullerini tanımak, duygulu baskılardan kurtulmak üzere yapılan çalışmalar pozitif enerjiye ihtiyaç var.

Tasvir edilen etkinliklerden kimi kez daha az, ama kimi kez ise daha fazla vaz geçme durumuyla karşılanmıştı. Sivil örgütlerinden yararlanmak için iki okul aralarında partnörlük kurmuş ve projenin sorumluluğunu üzerlerine almışlar. Aralarında çoğu kez kimi çalışmalarda farklılık da payda olur. Kişilerin sayısı ve var olan resurslar (araçlar) onların yaratıcı gücü daha yüksek olması, kendi de katkılarını sunmağa gerek var.

Elde edilen neticelerden öyle kaniya varılmıştır ki, yapılan çalışmalar başarılıdır ve bunlara destek verilmesi için sürekli olarak girişim yapmak, sivil ve sivil dışı olan örgütler ile kurumlar arasında var olan partnörlüğün desteklenmesi gerekli olduğu Delçova "Vanço Prke" ilkokul müdürü izaat verdi: *"Fakat neticelerin daha kaliteli olabilmesi için iki partnör aralarında daha yararlı işbirliği yapmaları ve gelecek yılın programı üzere zamanında etkinliklerin tespitini yapmak doğru olur.*

Sivil örgütler - bu programın partnörü olarak, kendi insanları - koordinatörlerin yardımıyla aralarında işbirlik kurarlar, partnörlüğün rolü nasıl olduğunu öğrenmiş olurlar, planlamaya birlikte katılmış olurlar, programın gerçekleşmesini izlemek ve elde edilen efektler üzere değerlendirme yapmağa da katılmış olurlar. "Ortaya koyulan ödev ve amaçların gerçekleştirilmesi beklemekteyiz, daha doğrusu geometri progresivi (görüşlerin yararlı) sürekli başarılarına ihtiyaç var. Tabii ki bunların yardımıyla beklenen neticelere de varılmış olur. Rom etnik grupun gençleri de eğitime katılmak için onlara yol göstermek doğru olur. Öğretime ihtiyacı, okula ve topluma karşı güven yaratmak kamuoyu ve kamu enstitüleri görevlidir. Rom etnik grupunda

beliriveren sorunlarını tanıtmak gerek, ama başta gelen Rom velilerine sorunlar üzere bilgi vermek ve vicdanlı olarak davranmaları için duygu yaratmağa Delçova Sivil Örgütün “Khan” program koordinatöründen izaat aldık.

Eğitimin kalitesi daha yüksek olması için birkaç projenin gerçekleştirilmeleri üzere çalışıldı. Okul ile toplum birlikleri aralarında partnörlük kurulmanın yardımı çoktur. Böylelikle biz birkaç projenin adını anmağa uygun bulduk, çünkü Rom etnik grupun çocuklarına da kaliteli eğitime ihtiyacı var. Bu gibi projelerin katkısı oldukça büyüktür. Rom çocuklarına da İngilizce öğrenmeleri için edukatif kurslar onlara birinci ve ikinci derecede örgütlenmesi, enformatik hakkında bilgi vermek ve Koçana ile Delçova kentlerinde yaşayan Rom çocukların haklarını savunmak için kurulan sivil örgütleri saygı göstermek”.

Kimi ilkokul ile sivil birlikleri aralarında partnörlük kurulmuştur. Partnörler aralarında yaptıkları işbirlik insan hakları üzere projenin çalışmaları yapılır.

Böyle amaçlarda felsefe farklılığı yok, tek amaca bağlıdır. Hepsi vatandaş kültürüne sahip olmaları için her kişiye etki yapmağa ihtiyaç var. Bununla ilgili öğrenciler de insan hakları üzerinde ide bakımından aralarında korelasyon olmalarına önem vermek için serbestlik ve vatandaşlık sorumluluğuyla üstlenmelidirler.

Böyle projelerin gerçekleştirilmesi için içerilikler, etkinlikler ve amaçlar üzere uygun seçimler yapmağa girişimde bulunmalı. Grupun amacı, planlanan etkinliğe katılmak burada kendi etkinliğini göstermek için öneri ile fikir verme, tartışma yürütmeğe becerili olmalarına tutum almak, daha doğrusu elde edilen yeni bilgiler ile yetkeler denetimde her şey kendi yerinde olmak ve bunlardan yararlanmak gerekir.”

“Devlet içerisinde enstitülerin fonksiyonlu olmalarına ait, elde edilen edinimler ve desentralizasyon (idare merkezleşmesi) projesine katılmak ortaokul gençlerinde ilgi uyandırmış olur. Eğitimin üzerine örgütlemeler yapma ve fonksiyonlu olmasına şartların yaradılması gerek. Böyle bir amaca varılması için sürekli olarak gençler de kendi katkısını vermek, yararlı olduğunu Anife Demirovska - proje koordinatörü olarak ifade etti. Böyle yararlı işbirlik ve partnörlük çalışmalar ileride de başarılı olmaları için devam etmelidir.

Böyle projeler okul kurumları ile sivil enstitüleri aralarında hakiki partnörlük ilişkilerin kurulmasına payı geçmiş olur sayılır. Vatandaş eğitimin gelişmesini ortak etkinlik olarak bunları yararlı olacağını kabul etmek gerekir.

Sivil kurum ile örgütleri ve sivil kurumu olmayanlar arasında partnörlük ilişkilerin kurulması gerekir. Böyle ilişkiler üzere ortak çalışmalar yapılması için elde edilen tecrübelerden yararlanmaya lâzım. Özellikle vatandaş eğitimin yardımıyla bir demokratik toplumu değerleri üzerine çalışmalar yürütülmesinin katkısı da büyük olur.

Elde edilen yeni bilgiler, yetkeli ve aktif olarak katılma, maharetli sorumlu olarak davranmalar, norm seçeneği içerisinde kritik düşünceler, hepsi bunlar vatandaşın kişiliği selâhiyetli olmasına yardımcı olmuş olur. Bütün bunlar bizim isteğimize bağlı olan bir demokrasi toplumunda vatandaş eğitimin fonksiyonlu olması üzere çalışmak gerek.

Milka İlieva,
Delçova
EGB danışmanı

VATANDAŞ EĞİTİMİNE AİT STANDARTLAR - KALİTENİN DAİMA YÜKSEK OLMA YÖNERGESİ

Başlangıç

“Vatandaş Eğitimi... Sivil Toplum Yoluna Doğru” projenin orta vadeli çalışmaları ve ilerlemeler üzere değerlendirmeler¹ yapıldı. Eğitimin kalitesi üzere sorular sorulduğu sırada, elde edilen bilgiler proje sorumlusu olan indikatörlerden istemek doğru olur. Çünkü indikatörler sorumlu oldukları için proje çalışmaların ve ilerlemesini daima izlemeleri gerek. CRS takım üyeleri ve böyle bir kurumda yapılan çalışmalar ileride de projenin etkinlikleri üzerine yeni ufuklar aramağa baş vurulacak.

Artık yeni etkinliklere ihtiyaç vardır. Özellikle eğer yabancı bir ekspert (uzman kişi) tarafından proje takımın üyeleri etkinliği izlenirse, kontrol daha ciddi olur. Elde edilen yeni bilgiler ile düşüncelerin tasnifini yapmak ve ileride yapılacak plan ve etkinlikler sonuçlu çalışmalar yolunu bizlere göstermiş olur. Proje takımın üye sayısı artmasıyla değerlendirmeler ile seminerin çalışmahanelerinde gereken etkinliklere öncülük vermek doğru olur. Vatandaş eğitim projesine katılan öğrenciler edinimleri üzere tartışma yapmak yararlı olur. Böyle bir yöne taraftar olmak nedenleri aşağıda verilen noktalara bağlıdır:

- Böyle anlarda öğrencilerin bilgi edinimlerini tartacak araç olmadığını söylemek doğru olur.
- Bizim memlekette son zamanlarda subjektif olan düşünceler eğitim düzeyinde eğitim kalitesinin yüksek seviyede olması ve elde edilen neticeler bizleri inandırmak durumda değil.
- Emek daha fazla devlet seviyesinin standart ölçülerine göre olması gerek. Eğitimin kalitesinin kontrolü notlandırma usulleri üzere yapılmalıdır.
- Subjektif duygular, projeye her katılan üyelerin çalışmaları üzere değerlendirme yapılmasına gerek var. Çalışmalar yüksek seviyede olmaları için ekspertlerin yardımıyla elde edilen neticelerden yararlanmak doğru olur.
- Bütün neticeler, takım çalışmalara doğru yönelmek “Vatandaş Eğitimi... Sivil Toplum Yoluna Doğru” projesinden alt proje olarak “Vatandaş Eğitimi Standartları” meydana geldi.

¹ Değerlendirmeyi ve semineri İskoçya Kvalifikasyon Enstitü'den sayın Stuyart Alison gerçekleştirdi.

Zorluk yaratıcı (usandırıcı) sorular

Edinimleri ölçme ve değerlendirilme açısından proje ile ilgili gelecekte ne gibi işler yapılacağı üzere tutum alma daha başlangıçta şöyle sorularla açıklamalar yapılabilir: Proje safhasının sonunda öğrenci edinimlerin ölçülmesi gelecekte daha iyi gelişim ve programların uzun süre olması için ne yapmamız gerekli? Gelecekteki eğitici ve el kitapların değişmeleri üzere elde edilen edinimlerin kısa süreli olması ve faktörler için neticeleri toplanmaya çözüm yolunu bulmak. Aslında alt proje bu görevlerle üstlenir, yani alt proje, vatandaş eğitim standartlarının kurulmasına yönelmesi gerek. Böyle bir çözüm, daha fazla sebeplerden yararlı olduğu görülür:

- Vatandaş eğitimi için belli bir program olmamış olursa, vatandaş eğitiminden beklenen eğitimin tespiti yapılamaz.
- Ortaya atılan standartlar, gelecek için (ne zaman olursa bile) onları indikatör olarak kullanmak gerek.
- Devletimizin ilkökul eğitiminde milli değerlendirmeler artık başlanılmış olduğu sayılır. Aynı öyle, değerlendirmelerden elde edilen neticelere göre standartlar hazırlanması da yapılmıştı. Milli değerlendirmeleri diğer alanlarla da vatandaş eğitimi bağlayacak. Böylelikle vatandaş eğitimi edinim kalitesinin kontrolü metodolojiler usullerinden yararlanarak elde edilir.

Her zaman olduğu gibi, CRS tarafından olan vatandaş eğitim destekleme takımı, uzmansal takım inancı vardı. “Vatandaş Eğitim Standartları” alt projeyi destekledi ve USAİD donatörü önüne başarılı olarak projenin açıklanması ve savunmasını yaptı. Böylece USAİD bu projenin gerçekleşmesi için ilkönce bir yıl için, sonra daha bir yıl için maddi destek verdi.

Ondan sonra hakiki uzmansal soru ve sorunlar kamuya belirtildi.

Dört yıllık projenin pilot okullarındaki tecrübeyle ve el kitapların iyice temin edilmesi yanısıra, başlangıçtan vatandaş eğitimi için resmi program olmaması ciddi sorun olarak ortaya çıktı. Böylece edinimlerin değerlerini ölçmek için sınav programının hazırlanması yapılamadı. Böylece sınav programının zamanında hazırlanması, ilk daha büyük bir kışkırtıcı yarattı. Çünkü sadece “Demokrasi Esasları” ve “Biz Halk... Vatandaş Projesi” el kitap programları içerisindeki öğretim plan ve programlarında vatandaş eğitimi ile ilgili öğretim belirlenmesi gerekirdi. “Demokrasi Esasları” programında içeriliğin gerçekleşmesinde temel prensip sorumluluk, yetki, adalet ve mahremiyet konseptleridir, öğretim dersleri ve “Biz Halk... Vatandaş Projesi” programın içerilikleri, toplumsal birlikler olan: aile, okul, belediye (yerel birlik) ve devlettir.

Makedonya’daki çocukların gerçek hayat durumlarına yakın olacak soru ve ödevlerin hazırlanması, aynı zamanda hazırlığı, değer

biçme ve becerilik, vatandaşlık angaje edilmelerini ölçecek, bizleri gelecek için kışkırtma duruma getirdi. Özellikle becerilerin ve objektif halde değerlendirmeyi yapılabilecek vatandaş eğitimiyle ilgili ödevleri hazırlamak için çok özel bir çalışmaya ihtiyaç var. Makedonya'da ise vatandaş eğitimi ya da aynı olabilecek alanda test - ödevlerin hazırlanması için tecrübesi olan kişiler yok denilebilecek durumda vardır. Bundan dolayı, bu çalışmaya büyük sayıda öğretmen ve danışmanlar test - ödevlerin hazırlanması için eğitim düzenlediler. Bu kişiler için fazla ödevler hazırlandı "yeni bir serüven ve eğlence", fakat aynı zamanda da yeni bir sorumluluktaki. İnternette şimdiye kadar yayınlanmış vatandaş eğitimiyle ilgili ödevler aranıyordu, mümkün olabilecek hayat durumları ve demokratik vatandaş davranmaya kapsanacak sorular düşünülüyordu. Hazırlanmış 600 ödevden fazlası, iki ölçüde 200 civarında ödev kullanıldı. İnanıyoruz ki ödevlerden en iyileri üzere seçim yapıldı.

Neleri çözmek gerek?

2003 yılında, okuma yılının sonunda pilot - okulların dördüncü sınıf öğrencileri ve altıncı sınıftan bir grup seçilmiş öğrencilerin edininimlerin ölçülmesi yapıldı. Bunun yanı sıra, vatandaş eğitiminden farklı sorular üzere öğrenci, öğretmen, veli ve yönetmenlerle anket yapıldı. Böylece birçok bilgiler elde edildi, bu bilgilerin bir bölümü "Vatandaş Eğitimi... Sivil Toplum Yoluna Doğru - 2003 yılında Pilot - Okullarda Öğrencilerin Edinimi" yayınlanmasında yer aldı. Rapor bütün ilkokullar, pedagoji fakülteleri, EGB danışmanları ve ilgi gösteren diğer subjelere gönderildi. Bu publikasyonda yer alan bilgiler, mesleki tribünün örgütlenmesine kaynak oldu, aynı zamanda okul takımlarının kendi edininimlerini ölçmek, milli seviyede edininimlerle kıyaslamalar yapılması üzere çalışmalar yapıldı. Edininimlerin kıyaslanması için standartlar verilmemişti, fakat düşünülüyor ki pilot - okulların edininimlerinden memnun olmamız gerek.

2004 yılında dördüncü sınıf öğrencilerden seçilmiş bir grup edininimlerin ölçülmesi yapıldı. Önceden hazırlanmış ve düzeltilmiş sınav programı üzere (2003 yılında yapılmış ölçümlerin tecrübesiyle) iyi ölçü özellikleri olan test - ödevler öğretmen ve danışmanların uzmansal ile öğrencilerin edininimleri hakkında bilgileriyle ilkokulun birinci kademe eğitiminde vatandaş eğitimi edininim standartları hazırlandı. Bunların hazırlanması, standartların yapılması çalışma takıma yeni bir kışkırtma oldu (bu çalışma takımını ilkokul eğitimin birinci kademe öğretmenleri, ilkokul eğitimin birinci kademe danışmanları, okul pedagogları - vatandaş eğitimi okul takım üyeleri ve veli heyetlerinden temsilciler oluşturunuyordu). Bir taraftan, çünkü ilk kez vatandaş eğitimi için standartlar hazırlanıyordu (yakın alanlar için de yoktur), diğer taraftan ise, devlet çapında öğrencilerin edininimleri ve standartları hazırlayan grup üyelerinin beklentilerden çok daha

düşüktü. Ciddi tartışmadan ve sınav programların hedeflerini analiz edildikten sonra, test - ödevlerle ölçülen bilgi ve becerilikler, geçen yılda pilot - okullarda edinimleri de göz önünde bulundurarak, aynı öyle toplumsal birliğin gerek ve ihtiyaçları düşünülerek, standartların aktüel seviyeden daha yüksek bir seviyede olması kararı alındı. Vatandaş eğitimi gerçekleştirilmesinde kazanılan tecrübe ve öğretim programlarında yer bulacak vatandaş eğitimi için öğretim programı hakkında yeni düşünceleri ileride de eklenebilecek. Aynı zamanda öğretmenler için kısa zaman içerisinde bu gibi yeniliklerden ilhamlanmış olacak. Standartlarda verilen ihtiyaçlar açıklanmıştır. Burada, vatandaş eğitimi alanında öğrencilerin birinci kademe eğitiminden sonra hemen hepsi (minimum standart) neyi bilmeleri gerekir, öğrencilerin daha büyük sayısı (yeterli standart), daha az sayıda en becerikli öğrenciler (yüksek standart) neyi bilmelidirler. Böylelikle öne atılmış standartlar test - ödevleriyle beraber yayınlanmıştır. Bu test - ödevlerde ise öğrencilerin edinimleri nasıl bir şekilde ölçüleceği yer almaktadır. Bu standart ile test - ödevler bütün ilkokullara, ilgi göstermiş subjelere (pedagoji fakültelerin profesörleri, vatandaş eğitimi alanından uzmansal kişilere) verilmiştir.

Ödev örneği:

Makedonya Cumhuriyeti Parlamento milletvekillerinden biri arabasını hızlı sürüyormuş. Polis memuru onu durdurmuş ve cezalandırmak istemiş, fakat milletvekil olduğunu söylemiş ve önemli bir toplantıya acele ettiğini polis memuruna söylemiş.

Polis memuru ne yapması gerekir?

Cevap: _____

Neden böyle düşünüyorsun?

Cevap: _____

Doğru cevap örnekleri:

- Milletvekil olmasına rağmen, o, Makedonya vatandaşıdır ve diğerleri gibi trafik kurallarına karşı saygı göstermediği için cezalandırılması gerek.
- Daha süratli arabasını kullandığı için cezalandırılması gerek. Milletvekili de kendi görevlerini gerçekleştirmesi için zamanında yetişmesi gerek.
- Kim olursa da olsun, kanuna karşı saygı göstermesi gerek. Bu benim düşüncemdir.

Yanlış cevap örnekleri:

- Milletvekil olup olmadığını kontrol etmeğe, neden o kadar aceleye ihtiyacı var? Eğer milletvekil değilse ve arabasının sigortası yoksa, ceza ödemekten kaçmak imkânı var.
- Polis milletvekili koyvermesi gerekirdi, çünkü toplantıya geç kalırsa sebebini başkana söyler, sonra başkan polis memurunun cezalandırılmasını isteyebilir.

Ödev örneği:

Öğrencilerin cevaplarını gözden geçirirken, birçok olgun yanıtlarla karşılaşılıyor, aynı öyle burada birçok saçma cevaplara da rastlayabiliriz. Bütün bu cevaplar, öğrencilerin vatandaşlıkla ilgili olan bilgilerin ne seviyede olduklarını öğrenmiş oluyoruz. Cevapların bir bölümünü topladık ve bir broşür halinde yayınladık. Broşür ise “Çocuğun Geleceği Açısından, Demokrasi Esasları” adını taşımaktadır. Bu broşür aracılığıyla kamu oyuna vatandaş eğitiminin tanıtımı daha geniş olmasına yardımcı olur.

Nelerle gurur duymaktayız

Çok kısa bir zaman içerisinde (iki yıldan daha az) öğrenci edinimleri üzere iki ölçüt yapıldı. Bu ölçütlemelerde, neticelerin incelenmesi ve analizi en yeni olan metotlarla yapılmıştır (aytem cevap verme teorisi). Böyle çalışmalara düşük bilgilerle başladık ama sonunda ise standart ve raporlarla çalışmalarımızı bütünlendik (böyle bir çalışmada başlağıçtan sonuna kadar, ne kadar zaman süresi gerekli olduğunu bilenler sadece bizim çalışmamızı anlayabilirler). Standart çalışmalarına katılanların hepsi kendi yaratıcılık ve çalışma etkinliklerinden gurur duymaktadırlar.

Yayınladıklarımızdan da gurur duymaktayız. Bu yayınlar üzere iç ve dıştan olan uzman kişiler tarafından değerlendirmeler yapılmış ve düşüncelerine göre yüksek seviyede olduğunu söylediler.

İlerideki ölçült eylemleri için iyi bir temel yaratmışız, çünkü çocukların neyi elde etmelerini artık iyi biliyoruz, aynı öyle bu çalışmayı başarılı olarak gerçekleştirmemiz için çok sayıda uygun test - ödevler hazırlamışız.

Vatandaş eğitiminin Empirik ölçütlemelere dayanan standartların edinimini yapanlar, tranzisyonda olan devletler arasında bizim ilk devletimiz olduğundan gurur duymaktayız.

Farklı grup halinde standartlar hakkında proje çalışmalarda, devletimizde ve devlet dışında birçok dostluk kurduk (İskoçya ve Hollanda). Dış dostlarımızı ziyaret ederek ölçütü ve değerlendirme beceriliğimizi geliştirmek hedefine ulaştık.

Elde ettiğimiz olumlu sonuçlar (ibretler)

Vatandaş eğitimi edinimlerin ölçüleme sorunlarıyla çok uğraştık. Böyle çalışmanın ne kadar birleşik ve ağır olduğunu biz çok iyi anlayabildik. İlkokulun ilk kademe eğitimindeki öğrenciler vatandaş eğitimi hakkında bilgi edinim ve süreçlerini anlayabildiler. Böylelikle gelecekte çocuklara vatandaşlı davranımı hakkında onlara bilgi verdiğimiz zaman bizler daha dikkatli olmamız gerekecek.

Vatandaş eğitiminin bazı alanlarında, özellikle okulla ilgili olan edinimler daha düşüktür. Bunun sebebini ise okuldan aramak doğru olur. Çünkü vatandaş davranımı okullarda gerçekleşen pratiğe bağlıdır. Bundan dolayı okullar çapında değişmelerin yapılmasına ihtiyaç olacak.

Aynı öyle, “Devlet” alanıyla ilgili hazırlanan öğretim programların hiçbir amaç ve içerikler belirtilmiş değildir. İlkokulun birinci kademe eğitimini bütünlükten öğrenciler, devlet ile devletin fonksiyonu hakkında geniş bilgi edinmişlerdir. Özellikle bizim devletimiz yakın zamanda kendi bağımsızlığına ulaşmasıyla ilgili bu ikinci sebep üzerinde durmak doğru olur.

Vatandaş eğitimi standartları üzere yapılan çalışmalardan elde edilen tecrübeleri diğer alanlarda bilgiler, özellikle toplumsal bilimi üzere milli değerlendirme yaptığımızı göz önünde bulundurmamız iyi olur.

Bütün takımın bu projeye ilgi göstermesi, projeye katılan okuldan öğretmenler ve diğer okul öğretmenleri öğrencilerden geniş bilgiler elde ettik. Fakat vatandaş davranışı ve vatandaş değerlerini öğrenmek birleşik bir iş olduğunu da anladık. Aynı öyle bunun fazla yönü vardır ve kısa zamanda neticelere varmak doğru olamaz, çünkü bu uzun vadeli bir süreçtir.

Söylediğimiz gibi uzun vadeli çalışmalara girişimler yapmalıyız ve şimdiye kadar elde ettiklerimiz sonuçları izlemek ve yeni amaçları üzere çalışmak gerek.

GELECEKTEKİ PLANLARIMIZ

Standartların hazırlamalarını yaparken etkinliklerin kimileri sıra dışından çıktılar. Böylelikle, ilerideki dönemde vatandaş eğitiminin daha iyi bir ortamda bulunması ve gerçekleşmesine öğrencilerin edinimlerini göz önünde bulundurmamız gerekir.

- Vatandaş eğitimin eğitim içerisinde şimdiki statüsüyle, ilkokulun birinci kademe eğitimine izinli el kitapların bir bölümü gerekli olması ve şimdiye kadar içeriliklerin gerçekleşmesi için kesin olarak ne kadar zamana gerek olacak bir durum sağlanılacak. Vatandaş eğitimin içerilikleri okulda bütün öğretim derslerin programlarına ve ders kitaplarında yer alması düşüncesi şimdilik hüküm sürmektedir.
- Vatandaş eğitiminin kimi konsept ve içeriliklerinde kimi değişiklikler yapılmasıyla bu eğitimi bizim kültür ve geleneğimize daha uygun ve yakın yapacak kanısındayız. Aynı öyle de devletin fonksiyonu ve örgütlenme hakkında amaçların ayan olmasını sağlar.
- Vatandaş eğitimin gerçekleşmesinde okulun ve okul sınıfları bir demokratik birliği olarak örgütlenir. Bununla vatandaşlı davranışın prensiplerine karşı saygı göstereceğimize altını çizmemiz doğru olur. Böylece vatandaş eğitimi gerçekleştiren kişiler için yeni içerilikler hakkında eğitim örgütlenmeler yapmağa gerekli kaniya varırlar.
- Vatandaş eğitimi gerçekleştiren öğretmenler, devlet çapında olan standartların yardımıyla vatandaş eğitimi üzere öğrencilerin edinimlerin değerlendirmesi yapılmalıdır.
- Öğrencilerin vatandaş eğitim edinimleri üzere en iyi milli değerlendirmelerin yardımıyla olması gerekir. Böylece edinimlerin durmadan izlenme imkânı sağlanacak.
- Makedonya, vatandaş eğitimin edinimleri gelecekte birinci uluslar arası ölçütlenme sempozyuma katılması gerek. Böylece dünya çapına vatandaş eğitimimiz tanıtımını yapmış olacağız. Bununla yeni bilgiler elde edilecek ve vatandaş eğitimiyle ilgili yeni görüşler kazanılacak.

“Vatandaş Eğitimi... Sivil Toplum Yoluna Doğru” projesinde şimdiye kadar yapılan işbirliklerde aynı öyle “Vatandaş Eğitimi Standartları” alt projesinin iki en önemli partnörler arası EGB (Eğitimi geliştirme Bürosu) ve CRS - vatandaş eğitimine destek olan takım (şimdiden sonra Makedonya Vatandaş Eğitimi Merkezi - MVEM) ileride de bu iki partnör arası işbirlikle etkinliklerini sürdürececek ve ilkokulun birinci kademe sınıflarında öğrencileri vatandaş eğitimi standartlarına yaklaşmak için emek harcayacaklar.

Goritsa Mitskovska
Üsküp
EGB danışmanı

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	3
K. Celadini: Önsöz	5
G. Georgievska: Giriş	7
Konu: VATANDAŞ EĞİTİMİ PROGRAMLARIN ARACILIĞIYLA SİVİL TOPLUMLARIN GÜÇLENDİRİLMESİ	9
L. Gorgioska: Vatandaş Eğitimi Programları Öğrencilerin Değişimine Etki Yapıyor	10
V. Pankovska: Kumanova Yöresinde Sivil Toplum Öğrenimi Uygulanıp Gerçekleştiren İlköğretim Okulları Öğretmenlerinin Görgüleri	14
O. Naumovska: Okulun Toplumsal Rolü ve Sivil Toplum Misyonu..	19
N. Bogdanova, Z. Glaeva: Karabinçi Köyü “STRAŞO PİNCUR” İlkokul V. ve VI. Sınıf Öğrencileriyle Birlikte Sorunun Çözümü İrdeleme Doğrultuya Yönelmek	26
C. Belüli: “BİZ HALK... VATANDAŞ PROJESİ” Programın Portfolyo Etkinlik Planının Başarılı Olarak İmplementasyon Yapılması	31
P. Koşevats, M. İlieva: Radoviş “KIRSTE PETKOV MİSİRKOV” İlkokulu VI. - 2 Sınıf Öğrencileri Vatandaş Eğitimi Üzere Takım Çalışmaları Nasıl Yaptılar?	34
Konu: EĞİTİMİ GELİŞTİRME DESTEĞİ İÇİN PARTNÖRLÜĞÜN TEŞVİK EDİLMESİ	43
K. Sinadinovska: Okul - Veli İşbirliği	44
D. Yanakopulu: Yaşlıların Eğitime Katılmaları	46
M. İlieva: Partnörlüğün İlişkileri Sivil Sektörlüğün Yardımıyla Vatandaş Eğitiminde Demokrasi Değerlerin Afirmasyon Yapma Çalışmaları	48
G. Mitskovska: Vatandaş Eğitimi Standartları - (Daimi Olarak) Kalitenin Yükselme Yolu	52

❖ ❖ ❖
Yayımlayan:
KATOLİK YARDIMLAŞMA HİZMETLERİ
CRS - MAKEDONYA
“Dane Krapçev” sok. num. 10/a, Üsküp

VATANDAŞ EĞİTİMİ PROGRAMLARIN
ARACILIĞIYLA SİVİL TOPLUMLARIN GÜÇLENDİRİLMESİ
VE PARTNÖRLÜK TEŞVİĞİ
-İrdeleme Olayı-

❖ ❖ ❖
Çeviri:
Aktan AGO

❖ ❖ ❖
Grafik dizayn:
Bilyana MIHAYLOVSKA

❖ ❖ ❖
Tiraj:
100 adet

❖ ❖ ❖
Basım:
VİNSENT GRAFİKA

